ئەخمەق نەسىردىن ئەپەندى

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

رەسىمنى سىزغۇچى: ئەسقەر تۇردى ئىمىن

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

ISBN 7-5371-2343-8

9 787537 123433 >

ISBN7-5371-2343-8

(民文)　定价:5.00 元

ئەخمەق نەسىرىدىن ئەپەندى

تۈزگۈچى : ئەكبەر غۇلام

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

愚蠢的阿凡提/艾克拜尔编. —2版. —乌鲁木齐:
新疆青少年出版社，2006.5
ISBN 7—5371—2343—8

Ⅰ.愚… Ⅱ.艾… Ⅲ.维吾尔语—民间故事—作品集—中国—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ.I227.3

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 035396 号

责任编辑：**卡米拉·热合曼**
责任校对：**迪力亚尔·吐尔逊**
封面设计：**阿里甫·夏**

愚蠢的阿凡提（维吾尔文）
艾克拜尔·吾拉木 编

新 疆 青 少 年 出 版 社 出 版
（乌鲁木齐市胜利路 100 号 邮编：830001）
新 疆 新 华 书 店 发 行
新疆翼百丰印务有限公司印刷
850×1168 毫米 32 开本 3.125 印张
2006 年 5 月第 2 版 2006 年 5 月第 1 次印刷
印数：1—2000

ISBN7—5371—2343—8 定价：5.00 元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: كامىلە راخمان
مەسئۇل كوررېكتورى: دىلىيار تۇرسۇن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

ئەخمەق نەسرىدىن ئەپەندى
تۈزگۈچى: ئەكبەر غۇلام
*
شىنجاڭ ياشلار ـ ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھرى غالىبىيەت يولى 100 ـ قورۇ، پ: 830001)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ يېڭىيېزا باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1168×850مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 3.125
2006 ـ يىل 5 ـ ئاي 2 ـ نەشرى
2006 ـ يىل 5 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
ISBN7 — 5371 — 2343 — 8
سانى: 1—2000
باھاسى: 5.00 يۈەن

بېسىلىشتا، تۈپلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

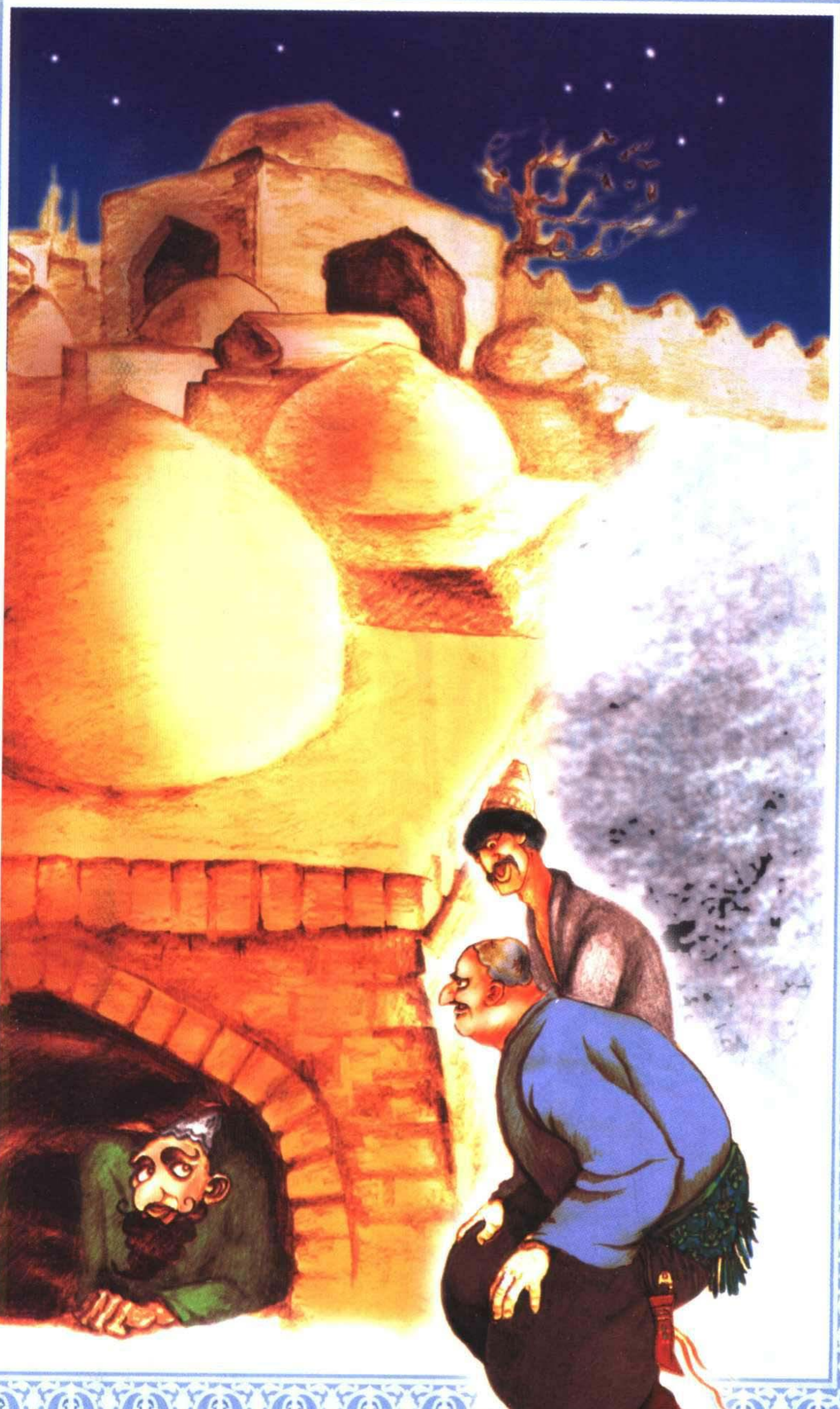

مۇندەرىجە

ئەپەندىمنىڭ تۇرنىسى 1
ھېچ گەپ يوق ئىكەن 2
بىرىنچى قېتىم ئالدامچىلىق قىلدىم 4
يولۋاسنىڭ تېرىسىنى چېپىۋەتمەڭ 6
مەن تېخى 7
تۇغۇتقا ياردەم 9
راست ئوخشايدۇ 10
كالىنى ئۆزۈم ئالىمەن 11
ئاغزىڭىزنىڭ چۆرىسىنى ئويۇپ قويسام كۆلمەيسىز...
.... 12
مەن مال دوختۇرى ئەمەس 13
يوقالغان ئۈزۈك 14
ئامالسىزنىڭ گېپى 15
ئېشەككە ئېشەك سۆيۈنچە 16
تەگدىن تولىسى مانا بۇياقتا 17
ئىگىسىگە بېرىۋېتىپ قۇتۇلىمەن 18
ئەمدى چىلىلغىنىڭنى كۆرەي 19
خۇرجۇندا 20
ھوشيار بۆرىلەر 21
ئارمان 22

ئەخمەق 23
ئىشكنى سولاش 24
تىكەن 25
قەلەمچە 26
قاغىنىڭ ئۆمرى 27
بۆك زايە ئەمەسمۇ 28
قىسىر ئىنەك 29
ئەمدى ئارمىنىم يوق 31
مەسلىھەتنى كىيىن قىلىمىز 32
ئەپەندىم ۋە هامال 33
شەرمەندە قىلىمەن 34
قۇدۇقتىكى ئاي 35
ئىگەڭچىلىك ئەقلىڭ بولسا 36
ئېگەردىن چۈشمىدىم 37
ۋاپا قىلمىغان كەش 38
بىر تۆگە زىيان تارتقۇچە 39
قەيەردىن چىقىپ كەتتىكىنتاڭ 40
غازنىڭ شورپىسى 41
هاسىنىڭ ئۆزۈن تەرىپى 42
ئۆز پايدىسىنى بىلمىگەن هايۋان 43
يالىڭاچ ئەپەندىم 44
خەزىنە 45
توخۇغا قارىلىق تۇتۇش 46
دانالار سۆھبىتى 47
چۈشكە كىرگەن تالقان 48

شەيتاننىڭ قىزى 49
ئىنساپ 50
بالاڭغىمۇ يەتمەيدىكەنسەن 51
مېنىڭ ھېسابىمچە بولغاندا 52
ھۆكۈم 53
ئەپەندىمنىڭ كۈركىسى 54
كونا بۆك 56
سەندەك خۇدانى قويە 57
قار ۋە سەۋزە 58
ئوتلاق 59
خاتا يولدىن قايتقان ئېشەك 60
ئېشىكىم بىچارە 61
سوغۇق 62
سىزنىڭكىمۇ 63
ئۆزىمۇ تار ئىدى 64
كۈچۈڭنى كۆرسەتكىنە 65
ئۆچ ئېلىش 66
شۇ كېلىشىڭ راست بولسا 67
ئالما كۆچىتى 68
ئۆزۈممىكىن دەپتىمەن 69
ئىككى كۆزىنى قىسىۋالسا 70
يامان بۇلاق 71
مەزىنى ئەخمەق، جامائەتنى نائىنساب 72
خوتۇنۇم تونۇۋالار 73
بىرھازادىن كېيىن ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ 74

بۇلۇتنىڭ سايىسى 75
قۇرۇق قول بارماسىلەر؟ 76
چۈشىدىكى مەشىق 77
ئارقامدىكى كىشىدىن سوراڭ 78
يۈگەن 79
باش يېرىشنى ئۆزۈمۇ بىلىمەن! 80
ئەزان بىر كۈن ئېيتىلسا 81
ياڭاق ۋە ئەنجۈر 82
گۇناھ ئانىسىدا 83
پەرىجىنى تېپىپ كەل 84
ئەقىلسىز تۆگە 85
ساقال 87
ئۆزىمىز ئوغرىلىۋالىمىز 88
ئاخىر بىر كۈن گۆرگە كىرىدۇ 89
ياشلىقىممۇ چاغلىق ئىدى 90
تەرىتىڭنى ئال ـ دە، كەشىمنى بەر 91
چىقىمنى كىم تۆلەيدۇ 92
ئەپەندىم تېۋىپ 93
خۇدانىڭ غەزىپى 94

ئەپەندىمنىڭ تۆرىنسى

ئەپەندىم ئېتىزدىن بىر تۆرنا تۇتۇۋاپتۇ. قارىسا بەكمۇ كېلەڭسىز تۇرغۇدەك. ئەپەندىم ئاۋۋال تۆرنىنىڭ قۇيرۇقىنى قىرقىپتۇ. قاراپ كۆرسە يەنە ياقماپتۇ، ئاندىن پۇتىنى كېسىپتۇ، قارىغۇدەك بولسا بوينى بەك ئۇزۇن كۆرۈنۈپتۇ. ئەپەندىم تۆرنىنىڭ بوينىنىمۇ كېسىپ تاشلاپ:

— مانا ئەمدى كۆڭۈلدىكىدەك قۇشقا ئوخشىدىڭ! — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ھېچ گەپ يوق ئىكەن

ئەپەندىم «ئۇ دۇنيادىكى مۇنكىر - نەكىرلەرنىڭ سورىقى قانداق بولىدىكىن؟» دەپ ئويلاپ، ئۇنى بىر كۆرۈپ باققۇسى كەپتۇ - دە، زارانگاھلىققا چىقىپ، بىر ئوچۇق گۆرگە كىرىپ يېتىپتۇ. بىر دەمدىن كېيىن دوپۇر - دوبۇر قىلغان ئەنسىز ئاۋازلار ئاڭلىنىشقا باشلاپتۇ. ئەپەندىم «راستىنلا مۇنكىر - نەكىرلەر كېلىدۋاتقان بولسا كېرەك، كېلىشى بۇنچىلىك ھەيۋەتلىك بولغان يەردە، سورىقىغا چىداپ بولمايدىغان ئوخشايدۇ» دەپ گۆردىن چىقىپ كېتىۋاتسا، بىرمۇنچە ئاتلىق سودىگەرلەر ئالدىدىن چىقىپ قاپتۇ. تۇيۇقسىز يۈگۈرۈپ چىققان ئەپەندىمدىن ئۈركۈگەن ئاتلار بىر نەچچە سودىگەرنى يىقىتىپ تاشلاپتۇ. سودىگەرلەر ئەپەندىمنى تۇتۇۋېلىپ:

— كېچىدە نېمە قىلىپ يۈرگەن بەندىسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مۇنكىر - نەكىرلەرنىڭ سورىقىدىن قورقۇپ، گۆردىن قېچىپ چىققان ئۆلۈكمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم. بۇ گەپكە سودىگەرلەرنىڭ تېخىمۇ ئاچچىقى كېلىپ ئەپەندىمنى تازا ئۇرۇپتۇ.

باش ـ كۆزى يېرىلىپ، سالپىيىپ كەلگەن ئەپەن-
دىمنى كۆرگەن خوتۇنى:

— بۇ كېچىدە نەگە باردىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئۇ دۇنيانى كۆرەي دەپ، شۇ ياققا بېرى-
ۋىدىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— باش ـ كۆزىڭىزگە نېمە بولدى، ئۇ دۇنيادا نېمە
گەپ بار ئىكەن؟ — دەپ سوراپتۇ خوتۇنى يەنە.

— يۈگۈرۈپ چىقىپ سودىگەرلەرنىڭ ئېتىنى ئۈر-
كۈتۈۋەتمىسەڭ، ئۇ دۇنيادا ھېچ گەپ يوق ئىكەن، —
دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

بىرىنچى قېتىم ئالدامچىلىق قىلدىم

ئەپەندىمنىڭ چىشى ئاغرىپ كېتىپ، چىش تارتقۇ- چىنىڭ ئۆيىگە بېرىپتۇ. چىش تارتقۇچى كۆرۈپ: «چىـ- شىڭىزنى تارتىش كېرەك ئىكەن» دەپتۇ. بىر تال چىشـ- نى بىر تەڭگىگە تارتىدىكەن. ئەپەندىمگە بۇ بىر ئاز قىمـ- مەت بىلىنىپتۇ، ئەمما تارتماقتىن باشقا ئامال يوق - دە.

— مەيلى، تارتسىڭىز تارتىڭ! — دەپتۇ ئەپەندىم. ئەمما ئىچىدە يەنە: «بىر تال چىشنى بىر تەڭگىگە تارتتۇرسام قانداق بولغىنى، خەپ، سىزنى بىر بابلىمىسام...» دەپ ئويلاپتۇ.

چىش تارتقۇچى ئاغرىق چىشنى تارتىشى بىلەن ئەـ- پەندىم ئىرغىپ تۇرۇپ، ئۇنى شاپىلاق بىلەن بىرنى سايتۇ ۋە:

— ئەخمەق، بىر چىشنى بىر تەڭگىگە تارتقىنىڭ يەتمەي، ساق چىشىمنى تارتقىنىڭ نېمىسى؟ — دەپتۇ.

چىش تارتقۇچى ئەپەندىمدىن كەچۈرۈم سوراپ، باشقا چىشىغا ئامبۇر سايتۇ. چىشنى تارتىپ بولغاندىن كېيىن، ئەپەندىم يەنە جاڭجال سېلىپ:

— يەنە ساق چىشنى تارتتىڭ، قارىغۇ ئىكەنسەن.

چىش تارتىمەن دېگۇچە نېنىڭنى يېسەڭچۇ! — دەپتۇ.

چىش تارتقۇچى يەنە كەچۇرۇم سوراپ، ئۇچىنچى چىشنى تارتقاندىن كېيىن، ئەپەندىم خۇشال بولۇپ ئۆيىگە قايتىپتۇ.

يولدا ھىجىيىپ، قان تۇكۇرۇپ كېلىۋاتقان ئەپەن-دىمنى كۆرگەن بىر ئاغىنىسى:

— ھە، ئەپەندىم، ھىجىيىپلا قاپسىزغۇ، نېمە خۇشاللىق بار؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ھەي ئاغىنە، سورىمايلا قوي، مەن ئۆمرۇمدە بىرىنى ئالدىغان ئەمەس ئىدىم، بۇگۇن چىش تارتقۇچى-نى بىر ئالدىۋالدىم، بىر تەڭگىگە ئۇچ تال چىشىمنى تارتقۇزۇۋالدىم ئەمەسمۇ! ئاغزىڭدىن چىقارما! — دەپتۇ ئەپەندىم ئاغزىدىكى قاننى تۇكۇرۇپ تۇرۇپ.

(ئۆزبېك)

يولۋاسنىڭ تېرىسىنى چېپىۋەتمەڭ

ئەپەندىم ئوۋ قىلغىلى بىر ئوۋچى بىلەن ئورمانلىققا كىرىپتۇ، كەچكىچە ئايلىنىپ يۈرۈپ ھېچ نەرسە ئوۋلىيالماپتۇ. كۆز باغلانغان بىر چاغدا تۇيۇقسىز بىر يولۋاس ئېتىلىپ چىقىپ ئەپەندىمنى چىشلەپ ئېلىپ مېڭىپتۇ. ئوۋچى «شارت» قىلىپ قىلىچىنى چىقىرىپ ئەپەندىمنى قۇتۇلدۇرۇۋالماقچى بوپتۇ.

جېنىنى كۆزلىمەي، پۇلىنى كۆزلىگەن ئەپەندىم «ئوۋچىنى يولۋاسنىڭ تېرىسىنى چېپىۋەتمىسۇن» دەپ جېنىنىڭ بارىچە ۋارقىراپتۇ:

— ۋاي ئاكا، ھەرگىز يولۋاسنىڭ تېرىسىنى چېپىۋەتمەڭ، پۇتىنىلا چېپىڭ، بولمىسا يولۋاسنىڭ تېرىسى پۇلغا يارىماي قالىدۇ.

(ئىران)

مەن تېخى...

بىر كۈنى، ئەپەندىم ئوغلى ئىككىسى ئېشىكىگە مىنىپ كېتىۋاتسا، بىر توپ ئادەم ھەدەپ پىرقىرىغىلى تۇرۇپتۇ. ئەپەندىمگە بۇ ئىش بەك قىزىق تۇيۇلۇپتۇ، شۇنىڭ بىلەن ئەپەندىممۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ پىرقىرىغىلى تۇرۇپتۇ.

ئەپەندىمنىڭ شامالدەك پىرقىراۋاتقىنىغا قاراپ، ھەممىسى بارىكاللا ئېيتىشىپتۇ. بىراق ئۇزاق ئۆتمەيلا، ئەپەندىمنىڭ بېشى قېيىپ يىقىلىپ چۈشۈپتۇ. شۇئاندا بىر مۇرىت كېلىپ، ئەپەندىمگە چاقچاق قىلىپ:

— ئەپەندىم، پىرقىرىغاندا توختىماستىن گەپ قىلىۋەرسىڭىز بېشىڭىز قايمايدۇ، — دەپتۇ.

— نېمە دېسەم بولىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ئەپەندىم.

— «ئېشەكنى ساڭا بېرىمەن» دېسىڭىز بولىدۇ، — دەپتۇ مۇرىت.

ئەپەندىم ئورنىدىن تۇرۇپ، بۇ گەپنى چىن ئېتىقادى بىلەن تەكرارلىغىنىچە پىرقىراشقا باشلاپتۇ. يەنە كېلىپ بارغانسېرى تېزلەشتۈرۈپ، خۇددى غالجىرلىشىپ قالغاندەك تاكى ھوشىدىن كەتكۈچە پىرقىراپتۇ.

ئەپەندىم بىر چاغدا ھوشىغا كېلىپ قارىسا، ھېلى-

قى مۇرىت بىلەن ئىشىكى يوق تۇرغان. ئەپەندىم ئاچ-
چىقى بىلەن بالىسىغا ۋارقىراپ:
— هەي بالام، ئىشىكىمىز قېنى؟ نېمىشقا ياخشى
قارىمىدىڭ، بەچچىغەرنىڭ بالىسى! — دەپتۇ.
— بىر كىشى كېلىپ ئىشىكىمىزنى ئېلىپ مېڭىد-
ۋىدى، مەن ئالدىڭغا يۈگۈرۈپ بارسام، سەن توختىماس-
تىن «ئىشەكنى ساڭا بەردىم» دەپ ۋارقىرىغىلى تۇر-
دۇڭ، مەن تېخى سېنى ئىشەكنى ئۇنىڭغا بەردىمىكىن
دەپتىمەن، — دەپتۇ ئوغلى.

(ئافغان)

تۇغۇتقا ياردەم

ئەپەندىمنىڭ خوتۇنى تۇغۇش ئالدىدا تولغاق يەپ بەكلا قىينىلىپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم بىر داسنىڭ ئىچىگە نەچچە تۇتام ياڭاقنى سېلىپ، خوتۇنىنىڭ قورسىقى ئۈستىدىن شاراقلىتىپ داسنى پۇلاڭلاتقىلى تۇرۇپتۇ. تولغاقتىن قىينىلىپ چىدىماي كېتىۋاتقان خوتۇنى ئاچچىقلىنىپ:

— ھوي ئەپەندىم، ساراڭ بولۇپ قالدىڭىزمۇ، نېمە قىلىۋاتىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— جېنىم خوتۇن، سېنىڭ تۇغۇتىڭغا ياردەملىشىۋاتىمەن، بالا دېگەن ياڭاققا ئامراق بولىدۇ، ياڭاقنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىسا، ئۆزى يۈگۈرۈپ چىقامدۇ تېخى، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(قازاق)

راست ئوخشايدۇ

ئەپەندىم كوچىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ قارىسا، بىر توپ بالا ياڭاق ئويناۋاتقانىكەن، ئەپەندىم بالىلارنى ئالدىغۇسى كېلىپ:

— هوي بالىلار، بىلەمسىلەر، ئاۋۇ كوچىدا بىر ئادەم ھەممەيلەنگە بىر دوپپىدىن ياڭاق بېرىۋاتىدۇ، — دەپتۇ.

بالىلار چوقان كۆتۈرۈشۈپ شۇ تەرەپكە يۈگۈرۈشۈپتۇ. بۇنى كۆرگەن ئەپەندىم «ياڭاق بېرىۋاتقىنى راست ئوخشايدۇ» دەپ، بالىلارنىڭ كەينىدىن ئۆزىمۇ يۈگۈرۈپتۇ.

(ئۇيغۇر)

كالىنى ئۆزۈم ئالىمەن

بىر كۈنى، ئەپەندىم كالىسىنى بازارغا ئاچىقىپ خېرىدارلارغا:
— بۇ كالىدىن بەكمۇ تويدۇم. تۇغۇپ ئالتە ئاي بولار ـ بولمايلا سۈت بەرمەيدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر كىشى تۇتۇپ تۇرمىسا ساغقۇزمايدۇ. يامانلىقىدىن بۇ يىلمۇ قىسىر قالدى. قېنى ئېلىڭلار، — دەپ ۋايساپتۇ. ئەپەندىمنىڭ گېپىنى ئاڭلىغان خېرىدارلار كالىغا قاراپ-مۇ قويماپتۇ. ئەپەندىمنىڭ كالىسىنى ساتالمىغانلىقىنى كۆرگەن بىدىك:
— ئەپەندىم، بۇنداق قىلسىڭىز كالىنى ساتالماي-سىز، ئەكېلىڭ، مەن سېتىپ بېرەي، — دەپ كالىنى ئاپتۇ ـ دە، كەلگەن خېرىدارلارغا ماختاشقا باشلاپتۇ، — بۇ قالتىس سۈتلۈك كالا، بىر قېتىمدا بىر چېلەك سۈت بېرىدۇ. يىل ئاتلىماي تۇغىدۇ. ئۆزى ياۋاش.

بىدىكنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان ئەپەندىم:
— ھوي، ئەگەر شۇنداق بولىدىغان بولسا، ئەكەل كالىنى ئۆزۈم ئالىمەن، — دەپ كالىنى بىدىكنىڭ قو-لىدىن تارتىۋېلىپ يېتىلەپ كېتىپتۇ.

(تۈركمەن)

ئاغزىڭىزنىڭ چۆرىسىنى ئويۇپ قويسام كۆلمەيسىز

ئاجايىپ كۈلگەك بىر ئادەم ئەپەندىمنىڭ قېشىغا كېلىپ شۇنداق دەپتۇ:

— ئەپەندىم، مەن كۈلكىلىك بىر ئىشنى ئاڭلىسام ياكى كۆرسەملا ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىمەن، قانداق قىلسام بولىدۇ، مەسىلەن، سىزنى كۆرۈپلا، — دەپ يەنە قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىپتۇ ـ دە، كۈلكىسىنى ئۆزاققىچە توختىتالماپتۇ.

ئەپەندىم بېلىدىكى پىچىقىنى ئېلىپ، تېخىچە كۈلۈپ توختىمايۋاتقان ھېلىقى ئادەمنىڭ قېشىغا كەپتۇ ـ دە، پىچىقىنى پۇلاڭلىتىپتۇ.

ھېلىقى ئادەم قورقۇپ كېتىپ كۈلكىسىنى توختىتىپتۇ ۋە دەرھال ئەپەندىمدىن:

— بۇ نېمە ئىش؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئاغزىڭىزنىڭ چۆرىسىنى ئويۇپ قويساملا كۈلمەيسىز. مانا، ئەمدى كۈلمەيۋاتىسىزغۇ؟ — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

مەن مال دوختۇرى ئەمەس

بىر باي ئەپەندىمنىڭ قېشىغا كېلىپ:

— ئەپەندىم، بەزىلەر مېنى گەپ قىلغاندا تۈلكىگە ئوخشاپ قالىسىز، ئېچىرقىغاندا مۈشۈككە ئوخشاپ قالىسىز، ئاچ قالغاندا ئىتقا ئوخشاپ قالىسىز، ئارقىڭىزدىن قارىسا چايانغا ئوخشايسىز دەيدۇ. بۇ كېسەلنىڭ داۋاسى بارمىدۇ، دەپ بەرسىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مەن مال دوختۇرى ئەمەس، ئەڭ ياخشىسى مال دوختۇرخانىسىغا بېرىپ بېقىڭ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

يوقالغان ئۆزۈك

ئەپەندىم ئۆيىدە ئۈزۈكىنى چۈشۈرۈپ قويۇپتۇ. ئۇي قاراڭغۇ بولغانلىقى ئۈچۈن ئۈزۈكىنى تاپالماي كوچىغا چىقىپ ئىزدەشكە باشلاپتۇ. يولدا ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر كىشى ئەپەندىمدىن:

— نېمىنى ئىزدەۋاتىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئۆيدە ئۈزۈكۈمنى يوقىتىپ قويغانىدىم، شۇنى ئىزدەۋاتىمەن.

— ئۆيدە يوقالغان نەرسىنى كوچىدا ئىزدەمدۇ كىشى؟

— قىزىقكەنسەن ئۈزۈك، ئۇي قاراڭغۇ بولغاندىكىن كوچىدا ئىزدىمەي قانداق قىلاي، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

ئامالسىزنىڭ گېپى

ئەپەندىم ئۆچكە تېرىسىدىن تىكىلگەن، ماڭسا غاچىلدايدىغان يېڭى بەتىنكىسىنى كىيىپ باغ سەيلىسىگە كېتىۋاتقانىكەن، يولدا تېز ئاقىدىغان بىر ئېرىقتىن سەكرەپ ئۆتكىچە بەتىنكىسىنىڭ بىرى ئېرىققا چۈشۈپ ئېقىپ كېتىپتۇ.

ئەپەندىم بەتىنكىسىنىڭ يەنە بىر پېيىنى ساپتۇ ـ دە، پېشى بىلەن ئۇنىڭ چاڭ ـ توپىسىنى سۈرتۈپتۇ ۋە ئۇنىڭغا قاراپ:

— ھەمراھىڭ تارلىقىدىن تاپىنىمنى غاجاپ كېلىۋاتاتتى، ئەجەب ياخشى بولدى، مانا ئەمدى يالاڭ ئاياغ راھەت يۈرۈيدىغان بولدۇم، سەن ئۆيدە تۇرغىن، — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئېشەككە ئېشەك سۆيۈنچە

ئەپەندىم ئېشىكىنى يوقىتىپ قويۇپ بازارغا بېرىپتۇ - دە:

— خالايىق، ئاڭلىمىدىم دېمەڭلار، ئېشىكىمنى يوقاتتىم. كىم تېپىپ ئەكېلىپ بەرسە، سۆيۈنچە ئورنىدا ئاشۇ ئېشىكىمنى بېرىمەن، — دەپ جار ساپتۇ.

كىشىلەر ھەيران بولۇپ:

— ئەپەندىم، ئېشەككە ئېشەك سۆيۈنچە بەرسىڭىز ئۆزىڭىزگە نېمە قالىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— نېمە قالاتتى، ئېشەكنى تاپقىندىم قالىدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

تەڭدىن تولىسى مانا بۇياقتا

ئەپەندىمنى خوتۇنى ماي ئەكېلىشكە ئەۋەتىپتۇ. ئەپەندىم يەتتە تەڭگىگە ماي ئاپتىكەن، ئاپارغان چىنىسى توشۇپ، يەنە بىر ئاز ماي ئېشىپ قاپتۇ. ئەپەندىم چىنىسىنىڭ كەينىنى ئۆرۈپ:

— قېنى، قالغان مايىنى چىنىنىڭ بۇ يېقىغا قۇيۇڭ، ماي زايە بولمىسۇن، — دەپتۇ ـ دە، ئېشىپ قالغان مايىنى چىنىنىڭ كەينىگە قۇيدۇرۇپ ئۆيىگە ئەكەپتۇ. بۇنى كۆرگەن خوتۇنى:

— ۋاي ئۆلەي، ئەكەلگەن مېيىڭىز مۇشۇمۇ، بۇ ماي نېمىگە يەتسۇن، — دېيىشىگە:

— ئالدىرىما، مايىنىڭ تەڭدىن تولىسى مانا بۇياقتا، — دەپ ئەپەندىم چىنىنى ئۆرۈپتىكەن، چىنىنىڭ كەينىدىكى مايمۇ تۆكۈلۈپ كېتىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئىگىسىگە بېرىۋېتىپ قوتۇلىمەن

ئەپەندىم نامراتچىلىقتىن قۇربان ھېيتتا قۇربانلىق قىلالماپتۇ. ئۇ نامازدىن يېنىپ ئۆيىگە كېتىۋاتسا كو-چىدا بىر ئۆچكە يۇرگۇدەك، ئەپەندىم ئۆچكىنى تۇتۇپ ئۆيىگە ئەكېلىپ قۇربانلىق قىپتۇ. بۇنى كۆرگەن قوش-نىسى ئەپەندىمگە:

— ئەپەندىم، قىيامەتتە ئۆچكىنىڭ سورىقى بولسا قانداق قىلىسىز؟ — دەپتۇ.

— تېنىۋالىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— تېنىۋالالمايسىز، ئەپەندىم، — دەپتۇ قوشنىسى، — قىيامەتتە ئۆچكىنىڭ ئۆزى تۇرۇپ گۇ-ۋاھلىق بېرىدۇ.

— ئۇنداق بولسا تېخىمۇ ياخشى ئىكەن. قىيامەتتە ئۆچكە تىرىلىپ ئالدىمغا كەلسە، تۇتۇپلا ئىگىسىگە بې-رىۋېتىمەن - دە، قوتۇلىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئەمدى چىللىغىنىڭنى كۆرەي

ئەپەندىمنىڭ خورىزى بىمەزگىل چىللاپ ئەپەندىمنى ئۇخلاتمايدىكەن.

بىر كۇنى تاڭ يورۇماستا ئۇيقۇسى بۇزۇلغان ئەپەندىم ئاچچىقىدا خورىزنى تۇتۇۋېلىپ، يوغان قايچا بىلەن ئۇنىڭ قۇيرۇقى بىلەن تاجىسىنى كېسىۋېتىپتۇ.

— مانا ئەمدى مېكىيانغا ئوخشاپ قالدىڭ، ئەمدى چىللىغىنىڭنى كۆرەي، — دەپتۇ ئەپەندىم خورىزنىڭ ئارقىسىدىن قاراپ.

(ئۇيغۇر)

خوٴرجوٴندا

ئەپەندىم ئېشىكىنى ساتماقچى بولۇپ بازارغا ئېلىپ ماڭغانىكەن، ئېشىكىنىڭ قۇيرۇقىغا لاي يۇقۇپ قاپتۇ. ئەپەندىم «خېرىدارلارغا سەت كۆرۈنۈپ قالمىسۇن» دەپ ئېشىكىنىڭ قۇيرۇقىنى كېسىۋېلىپ خوٴرجوٴنغا سېلىۋاپتۇ.

بازاردا بىر خېرىدار ئېشەكنى كۆرۈپ:

— ئېشىكىڭىز ياخشى ئىكەنتۇق، بىراق قۇيرۇقى يوققۇ؟ — دەپتۇ.

ئەپەندىم:

— باھايىڭىزنى دەۋېرىڭ، ئېشەكنىڭ قۇيرۇقى خوٴرجوٴندا، — دەپ خوٴرجوٴندىكى ھېلىقى قۇيرۇقنى چىقىرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ھوشيار بۆرىلەر

ئەپەندىم خوتۇندىن ئۆلگەن ئادەم قانداق بولىدۇ-
غانلىقىنى سوراپتىكەن، خوتۇنى: «ئادەمنىڭ بەدىنى
سوۋۇپ كېتىدۇ» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. قىش كۈنى
ئەپەندىم ئورماندىن ئوتۇن ئەكېلىشكە بېرىپ بەدىنى
مۇزلاپ كەتكەنىكەن، ئۆزىنى تاشلاپ ئۆلگەندەك يېتى-
ۋاپتۇ. بىرئاز ئۆتمەي كۆزىنى ئېچىپ قارىسا، تۆت -
بەشچە بۆرە ئېشەكنى ئوتتۇرىغا ئېلىۋاپتۇ.

ئەپەندىم ياتقان يېرىدىن تۇرۇپ دەپتۇ:

— ئوھۇ، ھوشيار بۆرىلەر ئىكەن، ئىگىسى ئۆل-
گىنىنى دەررۇ بىلىۋاپتۇ - دە!

(قىرغىز)

ئارمان

دەريادا چۆمۈلۈۋاتقان ئەپەندىم دەرياغا تور تاشلاۋاتقان بېلىقچىلارنى كۆرۈپ قاپتۇ. ئەپەندىم شۇڭغۇپ بېرىپ تورغا كىرىپتۇ. بېلىقچىلار تورغا ناھايىتى يوغان بىر بېلىق چۈشتى دەپ ئويلاپ، تورنى دەررۇ تارتىشىپتۇ، قارىسا، نەسىردىن ئەپەندىم ھىجىيىپ تۇرغۇدەك.

— ئەپەندىم، بىزنى نېمىشقا ئەخمەق قىلىسىز؟ توردا نېمە قىلىپ يۈرىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ بېلىقچىلار.

— ئۆزۈمنى بىرى بېلىق بولۇپ تورغا چۈشۈشنى ئارزۇ قىلىپ يۈرەتتىم، ئارماندا قالماي دەپ، تورغا ئۆزۈمنى ئاتتىم، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

ئەخمەق

ئەپەندىم پادىشاھنىڭ ئالدىغا ھودۇقۇپ كىرىپ:
— مېنى خۇدا سىزگە ۋە سىزنىڭ پۇقرالىرىڭىزغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى، ئەمدى ماڭا بىرمۇنچە خادىم، كېنىزەك، مەئىشەت جابدۇقلىرى بېرىسىز، — دەپتۇ.
پادىشاھ ئەپەندىمگە قاراپ كۈلۈپ:
— ئەخمەق، — دەپتۇ.
ئەپەندىم ئورنىدىن تۇرۇپ قول قوشتۇرۇپ:
— توغرا ئېيتتىڭىز، شاھىم، مەن ئەخمەق بولمىسام، خۇدا بىر ئېيتقانغىلا ئىشىنىپ قالاتتىممۇ، — دەپتۇ.

(قىرغىز)

****

ئىشكنى سولاش

ئەپەندىمنىڭ ھويلىسى ئۈچ تېمى بار ھويلا بولۇپ، بىر تەرىپى ئوچۇق تۇرىدىكەن. بىر كۈنى ئۇ سىرتقا چىقماقچى بولۇپ دەرۋازىسىغا قۇلۇپ ساپتۇ. بۇنى كۆرگەن بىر ئاغىنىسى ھەيران بولۇپ:

— ئەپەندىم، ھويلىڭىزنىڭ بىر تېمى يوق تۇرسا، دەرۋازىغا مۇشتۇمدەك يوغان قۇلۇپ سېلىپ قويغىنىڭىز نېمىسى؟ — دەپتۇ.

— دەرۋازىدا قۇلۇپ بارلىقىنى كۆرگەنلەر بىر قاراپلا مېنىڭ ئۆيدە يوقلۇقىمنى بىلىپ ھويلىغا كىرمەيدۇ - دە! — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئەگەر ئوغرى كەلسىچۇ؟ — دەپتۇ ئاغىنىسى قاقاقلاپ كۈلۈپ.

— مۇشتۇمدەك يوغان قۇلۇپ ئوغرىنىڭ مۇشتۇمدەك يۈرىكىنى قۇلۇپلىيالماسمۇ! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

تىكەن

ئەپەندىم يالاڭ ئاياغ يەر ھەيدەۋاتسا پۇتىغا تىكەن كىرىپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم پۇتىدىن تىكەننى سۇغۇرۇۋېتىپ:

— ياخشى، ھېلىمۇ يالاڭ ئاياغ كەپتىمەن، كالىچىمىنى كىيىپ كەلگەن بولسام تېشىلىپ كېتەتتىكەن، — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

قەلەمچە

ئەپەندىم ئەتىيازدا باغقا كىرىپ قەلەمچە تىكىۋاتقان باغۋەندىن سوراپتۇ:

— نېمە تىكىۋاتىسىز؟

— تەك كۆچەت! ئەتىلىككە كۆكىرىپ ئۈزۈمگە كىرىدۇ، — دەپتۇ باغۋەن.

— ھەممىسى قۇرۇق ياغاچقۇ! — دەپتۇ ئەپەندىم ھەيران بولۇپ.

— ھە، يەر دېگەن قۇرۇق ياغاچنىمۇ كۆكەرتىۋېتىدۇ.

— بولمىسا مېنىمۇ يەرگە كۆمۈپ قويۇڭ! — دەپتۇ ئەپەندىم.

باغۋەن كۈلۈپ ئەپەندىمنى بېلىگىچە كۆمۈپ قويۇپتۇ. ئەپەندىم چۈشكىچە سوغۇق شامال يەپ تۇرۇپتۇ، قورسىقى ئېچىپتۇ، بەدىنىگە زەيمۇ ئۆتۈپتۇ. باغۋەن چۈشلۈك تاماققا ئولتۇرغاندا ئەپەندىم ۋارقىراپتۇ:

— ھەي باغۋەن! مەن بۇ يەردە تومۇر تارتىپ مېۋىگە كىرمەيدىغان ئوخشايمەن. ئىلاجى بولسا مېنى تاماققا يېقىنراق يەرگە تىكسىڭىز!

(ئۆزبېك)

قاغىنىڭ ئۆمرى

ئەپەندىم بازاردىن بىر قاغا سېتىۋاپتۇ. يولدا بىر ئاغىنىسى ئۇچراپ:

— ئەپەندىم، قاغا نېمىگە كېرەك بولۇپ قالدى؟ — دەپ سوراپتۇ.

— «قاغا مىڭ يىل ياشايدۇ» دېيىشىدۇ، شۇ راستمىكىن، سىناپ كۆرمەكچىمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

بۆك زايە ئەمەسمۇ

ئەپەندىمنىڭ توخۇسى كۇرۇك بولۇپ قاپتۇ. ئەپەندىم «نەسىللىك توخۇ چىقىراي!» دەپ، بازاردىن يوغان ـ يوغان ئون توخۇم ئاپتۇ ۋە ئۇنى بۆكىگە سېلىپ ئۆيىگە مېڭىپتۇ.

يولدا كېلىۋېتىپ ئەپەندىم خىيال سۈرۈپتۇ: «ئون توخۇمنى پالاق قىلماي چىقارسا، بۇلارنىڭ ھەممىسى تۇغۇپ بەرسە، ھەر يىلى يۈزنى تۇغقاندا، قانچە توخۇم يەنە قانچە چۈجە بولىدۇ؟»... ئەپەندىم ھېسابنى ئېلىشتۇرۇپ قويۇپ يەنە باشقىدىن ساناشقا باشلاپتۇ. «سەككىز مىڭ مېكىيان»غا كەلگەندە ھېسابنى يەنە يوقىتىپتۇ؛ يەنە باشقىدىن ساناپتۇ، يەنە شۇ سەككىز مىڭغا كەلگەندە يەنە ھېسابتىن ئېزىپتۇ ـ دە، قولىدىكى بۆكنى يەرگە ئۇرۇپ:

— شۇنداق ئەخمەق كاللىغا بۆك زايە ئەمەسمۇ! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

قىسىر ئىنەك

ئەپەندىمنىڭ بىر قىسىر ئىنىكى بار ئىكەن، ئۇ ئىنىكىنى بىر نەچچە قېتىم چاپتۇرۇشقا ھەرىكەت قىلىپ چاپتۇرالمىغاندىن كېيىن، سېتىشقا قارار قىپتۇ. ئۈچ - تۆت كۈن بېقىپتۇ، چارشەنبە كۈنى ئەتىگەنلىكى ئىنىكىگە ئىككى - ئۈچ چېلەك سۇ بېرىپ قورسىقىنى كۆپتۈرۈپ بازارغا ئاچىقىپتۇ. بېدىك ئاغىنىسىدىن ياخشىراق باھادا سېتىپ بېرىشنى سوراپتۇ.

ئىنەكنىڭ ئالدىغا ئالغۇچىلار كېلىشكە باشلاپتۇ. بېدىك ئىنەكنى:

— نەسىللىك ئىنەك، ھەر كۈنى ئوتتۇز ئاپقۇردىن سۈت بېرىدۇ. قورسىقىدا ئالتە ئايلىق بالىسى بار...، — دەپ ماختاشقا باشلاپتۇ.

ئەپەندىم «قورسىقىدا ئالتە ئايلىق بالىسى بار» دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ، ئىنەكنى ساتمايدىغان بوپتۇ. ئەپەندىمنىڭ يېنىۋېلىشىنىڭ سەۋەبىنى چۈشىنەلمەي ھەيران بولغان بېدىك:

— نېمە بولدى، نېمىشقا يېنىۋالدىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مەن بۇنى چاپتۇرالمىغانلىقىم ئۈچۈن ساتماقچى

بولغانىدىم. سەن قورسىقىدا «ئالتە ئايلىق بالىسى بار» دەۋاتىسەن، چاپتۇرۇپ قويغانىكەنسەن، بالدۇراق ئېيتـ ساڭ بولمامدۇ!

(ئۆزبېك)

ئەمدى ئارمىنىم يوق

ئەپەندىم ئەگرى مۈڭگۈزلۈك بىر ئۆكۈز سېتىۋاپتۇ ۋە ئالغان كۈنىدىن باشلاپ ئۇنىڭ مۈڭگۈزىگە مىنىشنى ئارزۇ قىلىپ يۈرۈپتۇ. بىر كۈنى كوچىدىن كېلىپ قارىسا، ئۆكۈزى ئاپتاپتا ئۇخلاپ ياتقانىكەن. ئەپەندىم ئاستا كېلىپ ئۇنىڭ مۈڭگۈزىگە مىنىپتىكەن، ئۆكۈز بىردىنلا سىلكىپ ئەپەندىمنى يىقىتىۋېتىپتۇ، ئەپەندىم يەرگە قاتتىق چۈشۈپ هوشىدىن كېتىپتۇ.

خوتۇنى چىقىپ ئەپەندىمنى كۆتۈرۈپ قوپقۇزۇپ، يۈزىگە سۇ سېپىپتۇ.

— ساراڭ بولۇپ قالدىڭىزمۇ، ئۆكۈزنىڭ مۈڭگۈزىگىمۇ مىنگەن بارمۇ؟ — دەپتۇ خوتۇنى.

— هەي نادان، دۇنيادا هەربىر ئادەمنىڭ بىر ئارزۇسى بولىدۇ، شۇ ئارزۇسىغا يەتسە، ئۆلسىمۇ ئارمىنى يوق. مېنىڭمۇ ئارزۇيۇم ئۆكۈزنىڭ مۈڭگۈزىگە مىنىش ئىدى، ئەمدى ئارمىنىم يوق، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

مەسلىھەتنى كېيىن قىلىمىز

ئەپەندىم بىر كۈنى قولىغا كەتمەن ئېلىپ ئورىا كولاشقا باشلاپتۇ. بۇنى قوشنىسى كۆرۈپ:

— ئىشىڭىز ئىلگىرى بولسۇن، ئەپەندىم! نېمە قىلىۋاتىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— قۇدۇقتىن چىققان توپىنى كۆممەكچىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇ توپىنى نېمە قىلىسىز؟

— ئۇنىڭ مەسلىھەتنى كېيىن قىلىمىز، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

ئەپەندىم ۋە هامال

ئەپەندىم بىر ئاغىنىسى بىلەن بازاردىن بىر تاغار كۆمىقوناق ئېلىپ هامالغا كۆتۈرتۈپتۇ. قالايمىقانچىلىقتا هامال يىتىپ كېتىپتۇ.

ئارىدىن ئون كۈن ئۆتۈپ، ئەپەندىم يەنە شۇ ئاغىنىسى بىلەن بازارغا كىرىپتۇ، ئاغىنىسى يىراقتىن هېلىقى هامالنى كۆرۈپ قېلىپ ئەپەندىمگە كۆرسىتىپتىكەن، ئەپەندىم قاچماقچى بوپتۇ.

— سىز هامالنى تۇتماقتا يوق، قاچىسىزغۇ؟ — دەپتۇ ئاغىنىسى.

— هە، بۇرادەر، نېمىشقا قاچمايدىكەنمەن؟ — دەپتۇ ئەپەندىم، — هامال تاغىرىمنى ئون كۈندىن بېرى كۆتۈرۈپ يۈرگەن بولسا، بۇنىڭ هەققىنى قەيەردىن تېپىپ بېرىمەن؟

(ئۆزبېك)

شەرمەندە قىلمەن

ئەپەندىمنىڭ ھويلىسىغا قوشنىسىنىڭ ئۆچكىسى كىرىپ گۈللىرىنى چەيلىۋېتىپتۇ، بۇنىڭغا ئەپەندىمنىڭ ئاچچىقى كەپتۇ ـ دە، ئۆچكىنى سويۇپ، گۆشىنى تۇزلىۋاپتۇ. قوشنىسى گۇمان قىلىپ، ئەپەندىمگە تەگكۈزۈپ قويۇش ئۈچۈن ئۇنى قەيەردە كۆرۈپ قالسا ئۆچكىسىنى ماختايدىغان بولۇۋاپتۇ. بىر كۈنى چايخانىدا: «ئۆچكەم كالىدەك كېلەتتى!» دەپتۇ. يەنە بىر كۈنى مەسچىتنىڭ ئالدىدا: «ئاتتەك كېلەتتى!» دەپتۇ. ئۈچىنچى كۈنى يەنە بىر جايدا ئۆچكىسىنى تۆگە بىلەن تەڭ قىپتۇ. ھەممىسىگە چىداپ كەلگەن ئەپەندىم بۇنىڭغا چىدىيالماي:

— ھوي قوشنا، ھەددىڭدىن ئېشىۋەرمە، ئۆچكەڭ كىچىك ئىدى، يالغان دەيدىغان بولساڭ، ھازىر تېرىسىنى ئاچىقىپ شەرمەندە قىلىمەن! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

قۇدۇقتىكى ئاي

ئەپەندىم كېچىسى قۇدۇقتىن سۇ تارتقىلى چىقىپتۇ. ئاينىڭ قۇدۇقتىكى شولىسىنى كۆرۇپ، «ئاي قۇدۇققا چۇشۇپ كېتىپتۇ، ئۇنى ئورنىغا چىقىرىپ قويماق لازىم» دەپ قۇدۇققا چاڭگاك ساپتۇ. چاڭگاك قۇدۇقنىڭ چايچاپىغا ئىلىنىپ قالسا، ئەپەندىم «ئايغا ئىلىندگەن ئوخشايدۇ» دەپ بار كۇچى بىلەن ئارقاننى تارتىپتىكەن، ئارقان ئۇزۇلۇپ كېتىپ ئوڭدىسىغا چۇشۇپتۇ ـ دە، كۆزى ئاسماندىكى ئايغا چۇشۇپتۇ.

— خۇدايا شۇكرى، جاپا چەكسەممۇ، ئاينى ئورنىغا چىقىرىپ قويۇپتىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم ئورنىدىن دەس تۇرۇپ.

(ئۇيغۇر)

ئىگەڭچىلىك ئەقلىڭ بولسا...

ئەپەندىم قىشتا ئېشىكىگە يانتاق ئارتىپ كېلىۋېتىپ مۇزلاپ كېتىپتۇ. «ئېشەك جانىۋارمۇ مۇزلىغان بولسا كېرەك، ھەر ئىككىلەن بىرئاز ئىسسىنىۋالايلى» دەپ ئويلاپتۇ ـ دە، يانتاققا ئوت يېقىپتۇ. قۇرۇق يانتاق چاراسلاپ كۆيۈشكە باشلاپتۇ. ئېشەك بولسا ئۆلەر ـ تىرىلىشىگە باقماي قېچىپتۇ. ئېشەكنى قوغلاپ يېتەلمىگەن ئەپەندىم ئېشەكنىڭ كەينىدىن ۋارقىراپتۇ:

— ھاي ئېشىكىم، ئىگەڭچىلىك ئەقلىڭ بولسا، ئۆزۈڭنى سۇغا تاشلا!

(ئۇيغۇر)

ئېگەردىن چۈشمىدىم

ئەپەندىم ئوردىدا خىزمەت قىلىۋاتقان كۈنلىرىدە، پادىشاھ ئۇنىڭغا:

— ئەپەندىم، ئاتقا مىنىڭ ـ دە، ئېگەردىن چۈشمەي قازىنى چاقىرىپ كېلىڭ! — دەپتۇ.

ئەپەندىم ئاتنى چاپتۇرۇپ قازىنىڭ ئۆيىگە بارسا، قازى بىرقانچە مېھمىنى بىلەن پولو يەۋاتقانىكەن، ئەپەندىم ئاتنىڭ ئېگىرىنى ئېلىپ، مىنگەن پېتى ئۆيگە كىرىپتۇ ـ دە، ئېگەر ئۈستىدە ئولتۇرۇپ پولو يېيىشكە باشلاپتۇ. قازى ھەيران بولۇپ:

— ئەپەندىم، بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— پادىشاھىئالەم ئېگەردىن چۈشمەي سىزنى چاقىرىپ كەل دېۋىدى، ئاتتىن چۈشسەممۇ ئېگەردىن چۈشمىدىم، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(قازاق)

ۋاپا قىلمىغان كەش

ئەپەندىم بىر ئېرىقتىن ئاتلىغانىكەن، پۇتىدىكى بىر پاي كەشى ئېرىققا چۈشۈپ ئېقىپ كېتىپتۇ. بۇنى كۆرگەن بىر كىشى كەشكە ئىچ ئاغرىتىپ:

— هەي، هەي، ئەپەندىم، بىر ئوبدان كەشىڭىز-دىن ئايرىلىپ قالدىڭىز - دە، — دەپتۇ.

ئەپەندىم هەسرىتىنى يوشۇرۇپ:

— ئوبدانلىقى قۇرۇسۇن، ئىگىسىگە ۋاپا قىلمىغان كەشتىن قۇتۇلغىنىم مىڭ ياخشى، — دەپتۇ - دە، يولىغا كېتىۋېرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

بىر تۆگە زىيان تارتقۇچە…

ئەپەندىمنىڭ بەش تۆگىسى بار ئىكەن. ئۇ تۆگىلە-رىنى باققىلى ئاچىقىپ، كەچتە بىر تۆگىسىگە مىنىپ، قالغانلىرىنى ھەيدەپ قايتىپتۇ. يولدا تۆگىلىرىنى سانى-سا تۆگىسى تۆت چىقىپتۇ. ئۇ دەرھال مىنىۋالغان تۆ-گىسىدىن چۈشۈپ سانىسا بەش چىقىپتۇ. ئەپەندىم خا-تىرجەم بولۇپ تۆگىگە مىنىپ يەنە بىر قېتىم ساناپ باقسا تۆگىسى يەنە تۆت چىقىپتۇ. ئەپەندىم تۆگىدىن سەكرەپ چۈشۈپتۇ – دە، يەنە تۆگىسىنى ساناپتۇ. قارى-سا تۆگىسى بەش ئىكەن. شۇنىڭ بىلەن ئەپەندىم:

— خەير، بىر تۆگە زىيان تارتقۇچە، تۆگىلەرنى ياياق ھەيدەپ كەتكىنىم تۈزۈك ئىكەن، — دەپ، تۆگى-لىرىنى ھەيدەپ ئۆيىگە قايتىپتۇ.

(قىرغىز)

****

قەيەردىن چىقىپ كەتتىكىنتاك

بىر كۈنى، پادىشاھ ئوۋغا چىقماقچى بولۇپ ئەپەن-
دىمنى چاقىرتىپتۇ ۋە ئۇنىڭغا قارچىغىلارنى ئېلىپ
كېيىندىن بېرىشنى بۇيرۇپتۇ. ئەپەندىم پادىشاھنىڭ تازا
ئوبدان قارچىغىسىدىن ئۈچنى ئاپتۇ ۋە قاپقا سېلىپ
ئاغزىنى چىڭ بوغۇپتۇ. ئوۋ مەيدانىغا بارغاندا:

— ئەپەندىم، قارچىغىلار قېنى؟ — دەپ سوراپتۇ
پادىشاھ.

ئەپەندىم قاپنىڭ ئاغزىنى يېشىپ قارىسا، قارچى-
غىلار ئۆلۈپ قاپتۇ.

— قانداق گەپ بۇ! — دەپ كايىپتۇ پادىشاھ.

— پادىشاھىئالەم، قاپنىڭ ئاغزىنى ناھايىتى ھەم
باغلىغانىدىم، قارچىغىلارنىڭ جېنى قەيەردىن چىقىپ
كەتتىكىنتاك، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

غازنىڭ شورپىسى

ئەپەندىمنىڭ مىجەزى يوق بولۇپ قېلىپ، تېۋىپقا بارسا، تېۋىپ غاز شورپىسى ئىچىشنى بۇيرۇپتۇ.

ئەپەندىم بېلىگە ئىككى ناننى تۈگۈپ، قولىغا ئۇزۇن تاياقنى ئېلىپ شەھەر ياقىسىدىكى چوڭ كۆل بويىغا غاز ئوۋلىغىلى چىقىپتۇ. كۆلدە غاز كۆپ بولسىمۇ، ئەپەندىم كەچكىچە ئاۋارە بولۇپ بىرمۇ غاز تۇتالماپتۇ. ئاخىرى كەيپى ئۇچقان ھالدا كۆل سۈيىگە ناننى چىلاپ ئولتۇرسا، بىر ئوۋچى كېلىپ قېلىپ:

— ئەپەندىم، نېمە قىلىپ ئولتۇرىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئاغرىقىمغا شىپا بولار دەپ غازنىڭ شورپىسىغا نان چىلاپ يەۋاتىمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

هاسىنىڭ ئۇزۇن تەرىپى

ئەپەندىم قېرىغان كۆڭلىرىدە، بىر دوستى ئەپەن-
دىمگە چىرايلىق بىر هاسا سوۋغا قىپتۇ. بىراق، هاسا
ئەپەندىمنىڭ بويىغا ئۇزۇنلۇق قىپتۇ. ئەپەندىم هاسىنى
بويىغا لايىقلاشتۇرۇش ئۈچۈن، هاسىنىڭ باش تەرىپىد-
دىن ئىككى غېرىچ كېسىۋېتىپتۇ ــ دە، باش تەرىپىگە
لاتا ئورىۋاپتۇ.

بۇنى كۆرگەن كىشىلەر هاسىغا ئىچ ئاغرىتىپ:

— ئىسىت، ئىسىت! هاسىڭىز خويمۇ چىرايلىق
ئىدى، بېشىنى بىكار كېسىۋېتىپسىز، ئۇزۇنلۇق قىلـ-
غان بولسا ئۈچىدىن كەسسىڭىز بولمايتتىمۇ، — دەپتۇ.

— هاسىنىڭ بېشىغۇ چىرايلىق ئىدى، بىراق،
ئۇزۇن كېلىپ ئېسىلىپ قالدىم. هاسىنىڭ ئۇزۇن تە-
رىپى مۇشۇ بېشى تۇرسا! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئۆز پايدىسىنى بىلمىگەن هايۋان

ئەپەندىم دېڭىزنىڭ قىرغىقىدا كېمىچىلەرنىڭ كېمە يېرىقلىرىغا موم ئېرىتىپ سۈركەۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ سوراپتۇ:

— كېمىگە موم سۈركەپ، ئوتقا تۇتۇشنىڭ هېكمىتى نېمىدە؟

— موم سۈركەلسە، بىرىنچىدىن، كېمىگە سۇ كىرمەيدۇ. ئىككىنچىدىن، كېمە سىلىقلىشىپ تېز ماڭىدىغان بولىدۇ.

ئەپەندىم بۇنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويۇپتۇ. سەپەردىن يېنىپ كەلگەندىن كېيىن مومنى ئېرىتىپ ئېشىكىگە سۈركەپتۇ. ئېشەك بۇنىڭغا كۆنگەن بولسىمۇ، لېكىن ئاستىدىن يېقىلغان ئوتقا چىدىماستىن تېپىچەكلەپ، ئۆزىنى هەر تەرەپكە ئۇرۇپتۇ.

— هەي، ئۆز پايدىسىنى بىلمىگەن هايۋان! — دەپتۇ ئەپەندىم ئېشەككە قولىنى سىلكىپ.

(تۈرك)

****

يالغاچ ئەپەندىم

بىر كۈنى ئەتىگىنى ئەپەندىم تېخى ئورنىدىن تۇر-مىغانىكەن، سىرتتا ئۇشتۇمتۇت بىر ئات هارۋىسىنىڭ تاراقشىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. ئەپەندىم ئۆينىڭ ئىچىدە يېتىپ هارۋىكەشتىن نەگە بارىدىغانلىقىنى ۋارقىراپ سوراپتۇ. هارۋىكەش بۇ هارۋىنىڭ سۇلهى شەهىرىگە بارىدىغانلىقىنى ئېيتىپتۇ. ئەپەندىم مۇشۇ هارۋا بىلەن سۇلهى شەهىرىگە بېرىپ بىرئاز ئىشلىرىنى پۈتتۈرۈۋال-ماقچى بوپتۇ - دە، دەرهال ئورنىدىن تۇرۇپ كىيىم كىيىشنىمۇ ئۇنتۇپ قىلىپ قىپيالىڭاچ هالدا هارۋىغا چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ.

هارۋا ماڭە - ماڭە سۇلهى شەهىرىنىڭ يېنىدىكى بىر يېزىغا يېتىپ كەپتۇ. يېزىدىكىلەر ئەپەندىمنىڭ قىپيالىڭاچ هارۋىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ هاڭ - تاڭ قاپتۇ - دە، تەرەپ - تەرەپتىن:

— بۇ نېمە ئىش؟ — دەپ سورىشىپ كېتىپتۇ.

— سىلەرنى بەك سېغىنىپ كەتكەنلىكىمدىن ئۆي-دىن چىققۇچە ئالدىراپ كېتىپ، كىيىم كىيىشنىمۇ ئۇنتۇپ قاپتىمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

خەزىنە

ئەپەندىمنىڭ ئۆيىنىڭ كەينىدىلا قوشنىسىنىڭ ئېـ-
غىلى بار ئىكەن. بىر كۈنى ئەپەندىم تامغا قوزۇق
قاقالىدىغان، تۆشۈك ئېچىلىپتۇ. تۆشۈكتىن شۇنداق
قارىسا، بىرنەچچە ئات ۋە قېچىر تۇرغۇدەك. شۇنىڭ
بىلەن دەرھال خوتۇنىنى چاقىرىپ، خۇشاللىـ-
قىدىن قىن - قىنىغا پاتماي:

— ئۆيىمىزنىڭ خەزىنىسىنى تېپىۋالدىم، كېلىپ
ماۋۇ كاماردىن قارىغىنا، شۇنچە كۆپ ئات - ئۇلاغلىرىـ-
مىز تۇرۇپتۇ ئەمەسمۇ! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

توخۇغا قارىلىق تۇتۇش

كۇنلەرنىڭ بىرىدە ئەپەندىمنىڭ قېرى مېكىيىنى ئۆلۈپ قاپتۇ، ئۇ ئۆيگە كىرىپ، قارا رەختنى پارچە - پارچە يىرتىپ چىقىپتۇ - دە، كاتەكتىكى چۈجىلەرنىڭ بوينىغا بىر - بىرلەپ باغلاپ چىقىپتۇ، ئاندىن چۈجىلەرنى كاتەكتىن چىقىرىۋېتىپتۇ. بۇنىڭ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى بىلمىگەن قوشنىلىرى ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟

— چۈجىلەرنىڭ ئانىسى ۋاپات بولۇپ كەتتى، ئۇلارغا قارىلىق باغلاپ هازا تۇتقۇزۇۋاتىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم تەمكىنلىك بىلەن.

(تۈركمەن)

دانالار سۆھبىتى

دانالار سۆھبىتىدە بىر دانا:

— سۇغا ئوت چۈشسە نېمە بولىدۇ؟ — دېگەن مەسىلىنى ئوتتۇرىغا قويۇپتۇ.

بىر دانا:

— بېلىقلار قېچىپ دەرەخكە چىقىۋالىدۇ، — دەپتۇ.

ئەپەندىم كۆرسەتكۈچ بارمىقىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ:

— خاتا! — دەپتۇ، — نېمە، بېلىق ئۆكۈزمىدى، دەرەخكە چىقىۋالىدىغان!

(تۈركمەن)

چۈشكە كىرگەن تالقان

ئەپەندىم كىچىسى ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ:
— تۇر، خوتۇن، ماڭا بىر تال قوشۇق ئېلىپ بەرگىن، — دەپتۇ.
خوتۇنى ھەيران بولۇپ:
— يېرىم كېچىدە قوشۇقنى نېمە قىلىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.
— چۈشۈمدە تالقان كۆردۈم، قولۇمدا يېسەم تۆ-كۈلۈپ كېتىۋاتىدۇ، قوشۇقتا يېسەم تۆكۈلمەسمىكىن دەيمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

شەيتاننىڭ قىزى

ئەپەندىم خۇپتەن نامىزىغا ئىماملىق قىلىۋېتىپتىكەن، سەجدىدىن بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىسا، مېھرابتا بىر گۈزەل قىز ناز قىلىپ تۇرۇپتۇ.

— كىمسەن، قۇرۇپ كەتكۇر؟ — دەپتۇ ئەپەندىم.

قىز يەنە ناز قىلىپ:

— مەن شەيتاننىڭ قىزىمەن. ھازىر سىزنى يولدىن ئازدۇرىمەن، — دەپتۇ.

— ھەي نادان، — دەپتۇ ئەپەندىم، — ئۆزۈڭ تەييار بولساڭ بولدى، مېنى يولدا ئۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق...

(ئۆزبېك)

ئىنساپ

ئەپەندىم خۇرجۇننىڭ ئىككى بېشىنى تولدۇرۇپ ئېشەككە ئارتىپتۇ - دە، ئۈستىگە ئۆزى مىنىپ ئۆيىگە مېڭىپتۇ. ئورۇق ئېشەك ئېغىر يۈك ئاستىدا ئارانلا قەدەم تاشلاپ مېڭىپتۇ. يولدا بىرى كۆرۈپ:

— ئەپەندىم! ئېشەككە بەك جەبىر قىلىپسىزغۇ! — دەپتۇ.

ئەپەندىمۇ ئېشەككە قاراپ ئۆزىچە ئىنساپقا كېلىپ:

— توغرا، بىچارە جانىۋارنىڭ يۈكى راستتىنلا ناھايىتى ئېغىر بولۇپ كېتىپتۇ، — دەپتۇ - دە، ئېشەكتىن چۈشمەي، خۇرجۇننى ئېلىپ ئۆز مۈرىسىگە ئارتىپتۇ.

(ئۆزبېك)

بالاڭغمۇ يەتمەيدىكەنسەن

ئەپەندىم بىرەر ئىش تېپىپ ئىشلەش ئۈچۈن بۇرسا شەھىرىگە بېرىپتۇ. شۇنچە ئىزدەپ يۈرۈپمۇ ئىش تاپال- ماپتۇ. شۇ ئارىدا بىر كىشى ئۇنىڭغا:

— ھەي ئەپەندىم، ئەگەر سىز ھەر كۈنى سەھەردە چوڭ جامەگە كېلىپ بامدات نامىزىنى ئۆتەپ، چىن كۆڭلىڭىزدىن ئاللاغا دۇئا - تىلاۋەت قىلسىڭىز، قىرىق بىرىنچى كۈنگە بارغاندا چوقۇم ئىش تاپالايسىز، — دەپتۇ.

ئەپەندىم شۇ كىشىنىڭ دېگىنى بويىچە قىپتۇ. قى- رىق بىر كۈنمۇ بوپتۇ، لېكىن يەنىلا ئىش تاپالماپتۇ. بىر كۈنى، ئۇ كىچىك بىر مەسچىتكە كىرىپ بامدات ئوقۇپتۇ ۋە ناھايىتى ئىخلاسى بىلەن دۇئا - تىلاۋەت قىپتۇ. دەل شۇ كۈنى ئۇشتۇمتۇت ئىش تېپىلىپ قاپ- تۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئالدىراپ چوڭ جامەنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ - دە، تازا ئاچچىقى بىلەن:

— ئىزا تارتساڭچۇ، سەن بالاڭغمۇ يەتمەيدىكەن- سەن! — دەپتۇ.

(تۈرك)

مېنىڭ ھېسابىمچە بولغاندا

ئەپەندىم روزىنىڭ ھېسابىدىن ئاداشماسلىق ئۈچۈن ھەر كۈنى ئىپتاردىن كېيىن خالتىغا بىر تاش سېلىپ قويىدىكەن. ئەپەندىمنىڭ قىزى خالتىدىكى تاشلارنى كۆرۈپ: «دادام ماڭا بەشتاش يىغىپ بېرىۋېتىپتۇ» دەپ ئويلاپ، ئۆزى تاپقان تاشلارنىمۇ خالتىغا سېلىۋېرىپتۇ.

بىر كۈنى، قوشنىسى ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، بۈگۈن روزىغا نەچچە بولدى؟

ئەپەندىم «ھازىر» دەپلا ئۆيگە كىرىپ خالتىدىكى تاشلارنى ساناپتۇ. تاش بىر يۈز يەتمىش ئىككى چىقىپ- تۇ. ئەپەندىم دەرگۇمان بولۇپ، قوشنىسىغا:

— بۈگۈن روزىغا يەتمىش ئىككى، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

قوشنىسى ھەيران بولۇپ:

— ئەپەندىم، بۇ قانداق ھېساب، بىر ئاي دېگەن ئوتتۇز كۈن تۇرسا، — دەپتۇ.

— مەن تېخى ئىنساپ بىلەن ئېيتتىم، — دەپتۇ ئەپەندىم، — مېنىڭ ھېسابىمچە بولغاندا، خۇدانى بىر يۈز يەتمىش ئىككى روزىغا قەرزدار قىلىمىز.

(ئۇيغۇر)

ھۆكۈم

شەھەرنىڭ قازىسى ئەپەندىمنى ئورنىغا ۋاقىتلىق قويۇپ، ئۆزى ساياھەتكە كېتىپتۇ. ئىككى ئادەم دەۋالىشىپ قازىخانىغا كىرىپتۇ. ئۇلارنىڭ بىرى: «بۇ ئادەم مېنىڭ قولىقىمنى سوزدى» دېسە، يەنە بىرى بوينىغا ئالماپتۇ. ئەپەندىم قانداق سوراق قىلىپ، قانداق ھۆكۈم قىلىشىنى بىلمەي:

— چىقىڭلار، بىر سائەتتىن كېيىن ھۆكۈم چىقىرىمەن، — دەپتۇ.

ئەپەندىم تۇزۇكرەك ھۆكۈم چىقىرىش مەقسىتىدە بىر ئۆيگە كىرىپ ئۆزىنىڭ قۇلىقىنى سوزۇپ كۆرۈپتۇ، قۇلىقى قولىدىن چىقىپ كېتىپ، بېشى تامغا تېگىپ يېرىلىپ كېتىپتۇ.

بىر سائەتتىن كېيىن دەۋاگەر بىلەن جاۋابكار كەپتۇ. ئەپەندىم ھۆكۈمنى ئېيتىپتۇ:

— سېنىڭ دەۋايىڭ يالغان. سېنىڭ قۇلىقىڭنى بۇ ئادەم سوزغان بولسا، قۇلىقىڭ قولىدىن چىقىپ كېتىپ، بېشىڭ تامغا تېگەتتى. مېنىڭ ھۆكۈمىمگە ئىشەنمىسەڭ، مانا، بېشىمنى كۆرگىن...

(ئۇيغۇر)

ئەپەندىمنىڭ كۆركىسى

ئەپەندىم بازاردا يۈرۈپ بىر قىزىق ھادىسىنى كۆ-
رۈپتۇ: يوغانلىقى كەپتەردەك كېلىدىغان بىر قۇشنى
ئون تەڭگىگە سودا قىلىشىپتۇ. ئەپەندىم ئويلاپ قاپتۇ:
«پەررەندىلەرنىڭ بازىرى چاققانىكەن ـ دە! توخۇدىن
كىچىك قۇشنى ئون تەڭگىگە سوراۋاتىدۇ، ئۇنداقتا
كۆركىمىزنى يىگىرمە تەڭگىگە ئالسا كېرەك».
ئەپەندىم ئەتىسى كۆركىنى تۇتۇپ بازارغا ئەكىرىپ-
تۇ. بىراق، ئۇنىڭ نەرخى يېرىم تەڭگىدىن ئاشماپتۇ.
ئەپەندىم بازاربېشىغا ئەرز قىپتۇ:

— بۇ، نېمە گەپ؟ تۈنۈگۈن كۆركىنىڭ تۆتتىن
بىرىگىمۇ تەڭ كەلمەيدىغان بىر پەررەندىنى ئون تەڭگىگە
سودا قىلىپ تۇرغانىدىڭلار، بۈگۈن نېمە ئۈچۈن كۆر-
كىنىڭ نەرخىنى چۈشۈرۈۋەتتىڭلار؟

— ئەپەندىم! — دەپتۇ بازاربېشى، — تۈنۈگۈن
ئون تەڭگىگە سودا قىلغان قۇشىمىز تۇتى قۇش ئىدى.
تۇتىنىڭ نەرخى ھەممە پەررەندىلەردىن ئۈستۈن
بولىدۇ...

— سەۋەب؟ — دەپ سوراپتۇ ئەپەندىم.

— سەۋەبى، — دەپتۇ بازاربېشى، — تۇتى ئادەمگە ئوخشاش گەپ قىلىدۇ.

— تۇتى ئادەمگە ئوخشاش گەپ قىلسا، كۆركىمۇ ئادەمگە ئوخشاش ئۇنچىقماي تۇرىدۇ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

كونا بۆك

ئەپەندىم بىرەر بۆكمۇ ئېلىپ كىيەلمىگەنلىكىدىن نالە قىلىپ ئولتۇرغانىكەن، قوشنىسى ئاڭلاپ تامدىن بىر تال كونا، پىلتىسى چىقىپ كەتكەن بۆكنى تاشلاپتۇ. ئەپەندىم بۆكنى ئېلىپ كۆرۈپ قايتۇرۇپ تاشلىۋېتىپتۇ:

— مەن سەندىن كونا بۆك سورىغىنىم يوق، بۇنى جەبرائىل كىيسۇن!

(ئۆزبېك)

سەندەك خۇدانى قويە

ئەپەندىم يوقسۇزچىلىقتىن زارلىنىپ، ھەر كۈنى خۇداغا نالە قىلىدىكەن. بىر كۈنى تامنىڭ تۈۋىدە ئولتۇ-رۇپ:

— خۇدايا خۇداۋەندە! نېمىشقا مېنى مۇنداق كەمـ-بەغەل ياراتتىڭ؟ پىچاق سۆڭەككە يەتتى. يا دۆلەت بەرگىن، يا جاننى ئال! — دەپتۇ.

ئەپەندىمنىڭ بۇ گەپلىرىنى تام ئارقىسىدىكى قوشـ-نىسى ئاڭلاپ تۇرغانىكەن، ئۇ ئوينىشىپ بىر داڭگالنى ئاپتۇ ـ دە، تامنىڭ ئۈستىدىن ئەپەندىمنىڭ مۇرىسىگە تاشلاپتۇ. ئەپەندىم «ئۇھ!» دەپ مۇرىسىنى تۇتۇپ خۇ-داغا يەنە خىتاب قىپتۇ:

— دۆلەت سورىسا بەرمەيسەن، جاننى ئېلىشقا تەيـ-يارسەن، سەندەك خۇدانى قويە!

(ئۆزبېك)

قار ۋە سەۋزە

ئەپەندىمنىڭ بىر ئاغىنىسى بۆكىنىڭ ئاستىغا بىر-
نېمىنى يوشۇرۇپ قويۇپ، ئەپەندىمگە:

— قېنى، تېپىڭا، ئۇ نېمە؟ — دەپتۇ.

— بەلگىلىرىنى ئېيتىڭ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇستى ئاق، ئىچى سېرىق.

— تاپتىم، — دەپتۇ ئەپەندىم، — بىر سىقىم قار-
نىڭ ئىچىگە سەۋزە تىقىپ قويغانسىز.

(ئۆزبېك)

ئوتلاق

ئەپەندىم ئۆمرىدە كۆل كۆرمىگەنىكەن. ئاغىنىلىرى ئۇنى بىر كۆلگە باشلاپ بېرىپتۇ. ئەپەندىم سۇنىڭ تېگىدىكى ئوتلارنى كۆرۈپ:

— ئەگەر سۇ باسمىغان بولسا، راسا مال باقىدىغان ئوتلاق ئىكەن - دە! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

خاتا يولدىن قايتقان ئېشەك

ئەپەندىم ئېشىكىنى يوقىتىپ قويۇپ ئىزدەپ يۈر-
گەنىكەن. بىرى:
— ئېشىكىڭىز پالانچى مەسچىتتە ئىماملىق قىلى-
ۋاتىدۇ، — دەپ قويۇپتۇ.
ئەپەندىم بەك خاپا بوپتۇ. «شۇنچە بوغۇزۇمنى
يەپ، بېشىڭنى بۇلغاپ كەتكەن بولساڭ، تېخىمۇ بەتتەر
بول» دەپتۇ - دە، ئۆيىگە قايتىپتۇ. ئۆيىگە بېرىپ
قارىسا، ئېشىكى ھويلىدا يانپاشلاپ ياتقۇدەك.
— ھەي ھارام، مىڭ قىلسا يەنىلا ئېشەكسەن -
دە، خاتا يولدىن دەررۇ قايتىپسەن! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

ئېشكىم بىچارە

ئەپەندىم چوڭقۇر يار ياقىسىدىن ئېشكىنى ھەيدەپ
ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتىكەن، ئېشكىنىڭ پۇتى تېيىلىپ يار-
غا غۇلاپ كېتىپتۇ. يۇقىرىدا تۇرۇپ، ئېشكىنىڭ پۇت-
لىرىنى خۇددى قاناتقا ئوخشاش سىلكىپ چۇشۇپ كېتىد-
ۋاتقىنىنى كۆرگەن ئەپەندىم:
— ئېشكىم بىچارە ئۇچۇشنى ئۆگەنگەنىكەنۇ، قو-
نۇشنى بىلمەيدىكەن - دە! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

سوغۇق

ئەپەندىم كۆلگە تور سېلىپ بېلىق تۇتۇۋاتقانىكەن، بىردىن شامال چىقىپ، يامغۇر يېغىپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم سوغۇقتىن تىترەپ تورغا ئورىنىۋاپتۇ ۋە ئۇنىڭ تۆشۈكىدىن بارمىقىنى چىقىرىپ:

— ۋاي، ۋاي، ۋاي ... تاشقىرى نېمىدېگەن سوغۇق - ھە! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

سىزنىڭكىمۇ

ئەپەندىم بىر كۈنى كوچىدا كېتىۋېتىپ بىر ئەينەك تېپىۋاپتۇ. ئەپەندىم ئەينەككە قاراپ ئۆزىنىڭ ئەكسىنى كۆرۈپتۇ ـ دە:

— كەچۈرسىز، بۇ ئەينەك سىزنىڭكىمۇ؟ — دەپ ئەينەكنى تاشلاپ كېتىپ قاپتۇ.

(ئۆزبېك)

ئۆزىمۇ تار ئىدى

ئەپەندىم دەريا بويىدا كېتىۋاتقانىكەن، بىردىن شامال چىقىپ، بېشىدىكى بۆكىنى ئۇچۇرۇپ دەرياغا چۈشۈرۈۋېتىپتۇ. ئەپەندىم قانچىلىك قىلىپمۇ بۆكىنى دەريادىن ئالالماپتۇ، ئاخىرى ھېرىپ دەريا بويىغا كېلىپ ئولتۇرۇپتۇ - دە، سۇغا قاراپ:

— مەيلى، ئەكېتىۋەرگىن، ئۆزىمۇ بېشىمغا تار ئىدى! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

كۈچۈڭنى كۆرسەتكىنە

ئەپەندىم قوشنىسىدىن بىر تاۋاق ئۇن ئېلىپ كېلىۋاتقانىكەن، بىردىن شامال چىقىپ ھەممە ئۇننى ئۇچۇرۇپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم قۇرۇق قالغان تاۋاققا توشقۇزۇپ شېغىل تاش ساپتۇ ـ دە:

— يېنىك ئۇنغا كۈچۈڭ يېتىدۇ، قېنى كۈچۈڭنى مۇنۇ تاشقىمۇ كۆرسەتكىنە! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

ئۈچ ئىلىش

ئەپەندىم ئىشىكىگە قودۇقتىن سۇ تارتىپ بېرىپتىكەن، ئىشىكى ئۇنىڭ بوكىنى قودۇققا چۈشۈرۈۋېتىپتۇ.

ئەپەندىم تېرىكىپ ئىشىكىگە ۋارقىراپتۇ:

— ۋاي ھارىمى، سەن تېخى مېنى كەچۈرەمدىكىن دەپ ئويلاۋاتامسەن! ؟ — ئەپەندىم ئاچچىقىدا ئىشىكىنىڭ نوختىسىنى سۇغا چۆرۈۋېتىپ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپتۇ، — سەن مېنىڭ بۆكۈمنى ئىلىپ بەرمەي تۇرۇپ نوختامنى قايتۇرۇپ بېرەرمىكىن دەپ خام خىيال قىلما!

(ئۇيغۇر)

شۇ كىلىشىڭ راست بولسا…

ئەپەندىم كوچىدا بىر ئادەمنى بىكاردىن ـ بىكارغا ئەخمەق دەپتۇ. ئۇ ئادەم ئەپەندىمنىڭ بېشىغا مۇشتۇمىدىنى تەڭلەپ كېلىپ:

— كىم ئەخمەق؟ — دەپتۇ.

قورقۇپ كەتكەن ئەپەندىم:

— شۇ كىلىشىڭ راست بولسا، مەن ئەخمەق، — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئالما كۆچىتى

ئەپەندىم ھويلىسىغا ئالما كۆچىتى تىكىپتۇ. ھەر كۈنى ئاخشىمى ئۇنى ئۆيگە قومۇرۇپ ئەكىرىپ، ئەتىگىنى يەنە ئاچىقىپ تىكىپ قويىدىكەن. بۇنى كۆرگەن قوشنىسى:

— ئەپەندىم، ئاخشىمى كۆچەتنى ئۆيگە ئەكىرىپ قويغىنىڭىز نېمىسى؟ — دەپ سورىسا، ئەپەندىم:

— ئۆزۈڭنى چىڭ تۇت، قوشناڭنى ئوغرى تۇتما، دېگەن مۇشۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئۆزۈمنىڭ دەپتىمەن

كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئەپەندىم بازاردا كېتىۋېتىپ، بىر ئادەم بىلەن دوقۇرۇشۇپ قاپتۇ. ئەپەندىم دەرھال قول ئۈزۈتۈپ كۆرۈشمەكچى بوپتۇ. ھېلىقى كىشى ئەپەندىمنى تونۇيالمىغانلىقتىن، تارتىنىپ سۇزلا كۆرۈشۈپتۇ.

— سورىغاننىڭ ئەيىبى يوق، سىز كىم بولىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ ئەپەندىم.

ئۇ كىشى ھەيران بولۇپ:

— مېنىڭ كىم ئىكەنلىكىمنى بىلمىسىڭىز، نېمىشقا قول ئۈزۈتۈپ كۆرۈشتىڭىز؟ — دەپتۇ.

— قارىسام، بويىڭىز بويۇم بىلەن تەڭ، چاپىنىڭىز چاپىنىم بىلەن ئوخشاش تۇرىدۇ. شۇڭا سىزنى ئۆزۈمنىكىن دەپ قول ئۇزۇتىپتىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

ئىككى كۆزىنى قىسىۋالسا...

ئەپەندىمدىن بىر كىشى سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، كىشىلەر مىلتىق ئاتقاندا، نېمىشقا بىر كۆزىنى قىسىۋالىدۇ؟

— شۇنىڭغا ئەقلىڭ يەتمەمدۇ؟ — دەپ جاۋاب بې-رىپتۇ ئەپەندىم، — ئەگەر ئىككى كۆزىنى قىسىۋالسا، قانداق كۆرەلەيدۇ؟

(ئۇيغۇر)

يامان بۇلاق

ئەپەندىم تومۇز كۈنلىرىدە سەپەرگە چىقىپتۇ، ئۇسسۇزلۇقتىن تاماقلىرى چاكىلداپ كېلىۋاتسا، يولدا بىر بۇلاق ئۇچراپتۇ. بىراق، بۇلاقنىڭ كۆزىگە قوزۇق قېقىپ قويۇلغانىكەن. ئەپەندىم كۈچەپ قوزۇقنى تارتىۋىشىغا، يىغىلىپ قالغان سۇ ئېتىلىپ چىقىپ ئەپەندىمنىڭ ئۇستىۋېشىنى ھۆل قىلىۋېتىپتۇ. ئەپەندىم قوزۇقنى دەررۇ بۇلاقنىڭ كۆزىگە تىقىپ:

— ھەي بەچچىغەر، يامانلىقىڭدىن كۆزۈڭگە قوزۇق تىقىپ قويۇشقانىكەن، — دەپتۇ - دە، يولىغا راۋان بوپتۇ.

(ئۆزبېك)

مەزىنى ئەخمەق، جامائىتى نائىنساب

ئەپەندىم تۆرۈشلۈق يەردىكى مەسچىتلەرنىڭ مۇنا-رى يوق ئىكەن. بىر كۈنى ئەپەندىم چوڭ شەھەرگە بارسا، ئېگىز مۇنار ئۈستىدە مەزىن ئاخۇنۇم ئەزان توۋلاۋاتقانىكەن، ئەپەندىم بۇنى كۆرۈپ ھەيران بولۇپ:

«تووا، شەھەر چوڭ بولسا، مەزىنى ئەخمەق، جا-مائىتى نائىنساب بولىدىغان ئوخشايدۇ، — دەپتۇ ئۆز - ئۆزىگە، — مەزىن ئەخمەق بولمىسا، شۇنچە ئېگىز نې-مىگە چىقىشتىن ئاۋۋال چۈشۈشىنىمۇ ئويلاپ كۆرسە بولمامدۇ! جېنىنىڭ بارىچە دادلاۋاتقان مەزىنگە پەرۋامۇ قىلمىغان جامائەتكە قارىمامدىغان، ھەقىقەتەن نائىنساب ئىكەن!»

(ئۇيغۇر)

****

خوتۇنۇم تونۇۋالار

ئەپەندىم بازارغا بېرىش ئالدىدا يېتىپ كەتمەي دەپ بوينىغا ناسۋال قاپىقىنى ئېسىۋاپتۇ. بازاردا بىر قىزىقـ چى ئادەم چاقچاق قىلىپ ئەپەندىمنىڭ ناسۋال قاپىقىنى بوينىدىن ئوغرىلىۋېلىپ ئۆزىنىڭ بوينىغا ئېسىۋاپتۇ. ئارىدىن بىر ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، ئەپەندىم:

— ھەي بۇرادەرلەر! كەمىنە موللا نەسىردىن يوـ قالدىم. كۆرگەن ـ بىلگەنلەر بولسا ساۋابلىق ئۈچۈن خوتۇنۇمغا مەلۇم قىلىپ قويسۇن! — دەپ چۇقان سېلىپتۇ.

ئەپەندىم شۇنداق چۇقان سېلىپ يۈرۈپ، بوينىغا ناسۋال قاپىقىنى ئېسىۋالغان ھېلىقى كىشىنى كۆرۈپ قاپتۇ، دەرھال ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ:

— سېنى مەن دېسەم ساقىلىڭ يوق، ئۆزۈمنى ئۆزۈم دېسەم بوينۇمدا ناسۋال قاپىقىم يوق. بۈگۈن ھويلىغا قايسىمىز بارىمىز؟ كەل، ئىككىمىز بارايلۇق، خوتۇنۇم ئۆزى تونۇۋالار، — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

بىرھازادىن كېيىن ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ

ئەپەندىم تېئۇپىلىق قىلىپ يۈرگەن چاغلىرىدا، چىدىرايى ھارغىن، قوشۇمىسى تۈرۈلگەن بىر كىشى ئەپەندىمگە ھال - ئەھۋال ئېيتىپ، مۇنداق دەپتۇ:

— ئەپەندىم، ھەر كۈنى سەھەردە ئورنۇمدىن دەس تۇرسام، بىرھازاغىچە بېشىم قېيىپ، كۆزلىرىدىم ئىمىر - چىمىر بولۇپ كېتىدۇ.

ئەپەندىم سەل ئويلانغاندەك تۇرۇپ:

— ئۇنداق بولسا بىرھازادىن كېيىن ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ! — دەپتۇ.

(تۈركمەن)

بۇلۇتنىڭ سايىسى

ئەپەندىم كەڭ دالىدا ئۇ ياق - بۇ ياققا قاراپ بىر نەرسىنى ئىزدەپ يۈرگىدەك. بۇنى كۆرگەن بىر كىشى:

— ئەپەندىم، نىمە ئىزدەۋاتىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— تۈنۈگۈن بۇ يەرگە ئازراق پۇل تىقىپ قويغان، تىقىپ قويغان يېرىمنى تاپالمايۋاتىمەن! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— بىرەر بەلگە قىلىپ قويمىغانمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ھېلىقى كىشى.

— بەلگىنى كۆرۈپ قويغان! — دەپتۇ ئەپەندىم.

— قانداق بەلگە ئىدى ئۇ؟

— تۈنۈگۈن مۇشۇ يەردە بىر بۇلۇتنىڭ سايىسى بار ئىدى، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

قۇرۇق قول بارماسسىلەر؟

بىر كۈنى، ئەپەندىم بىرنەچچە ئاغىنىلىرىنى ئۆيىدىگە مېھمانغا ئېيتىپتۇ. قايتىشتا:

— ئاغىنىلەر، ۋاقتىدا بېرىڭلار، كېچىكىپ قالماڭلار، ئۆيگە بارغاندا پۇتۇڭلار بىلەن ئىشىكنى تېپىپ ئېچىپ كىرىۋېرىڭلار، ئىشىكنى تاقىمايمەن! — دەپتۇ.

— ئىشىكىڭىزنى نېمىشقا قولىمىز بىلەن ئىتتىرىپ ئاچماي، پۇتىمىز بىلەن تېپىپ ئاچقۇدەكمىز؟ — دەپ سوراپتۇ ئاغىنىلىرىنىڭ بىرى.

ئەپەندىم دەرھال:

— ئالاھىدە مېھمانغا چاقىرغاندىكىن، ھەممىڭلار قۇرۇق قول بارماسسىلەر! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(تۈركمەن)

چۈشىدىكى مەشىق

ئەپەندىم لەشكەر بولغان چاغلىرىدا كۈندە: «سولغا بۇرۇل! ئوڭغا بۇرۇل!» دەپ تولا مەشىق قىلىپ ھېرىپ - چارچاپ كەتكەچكە، ئۆيگە كەلگەن ھامان ياستۇققا بېشىنى قويۇپلا خورەكنى دۈك تارتىپ ئۇخلاپ قالىدىكەن.

ئەپەندىمنىڭ خورىكىدىن بىزار بولغان خوتۇنى ئۇيان ئۆرۈلۈپ، بۇيان ئۆرۈلۈپ زادى ئۇخلىيالماي، ئاخىرى ئەپەندىمنىڭ قۇلىقىغا ئاغزىنى يېقىن ئەكېلىپ:

— ئوڭغا بۇرۇل! — دەپ بىر ۋارقىراپتىكەن، ئەپەندىم چۈشىدە مەشىق قىلىۋاتقان ئوخشايمەن دەپ، دەرھال ئوڭغا بۇرۇلۇپ خورەكنىمۇ توختىتىپ ئۇخلاپ قاپتۇ.

(تۈركمەن)

ئارقامدىكى كىشىدىن سوراڭ

ئەپەندىم ناماز ئوقۇغىلى مەسچىتكە بېرىپتۇ، ئۇ- نىڭ چاپىنى قىسقا بولغاچقا، ئالدىغا ئېڭىشكەندە كەينى تەرىپى ئېچىلىپ قاپتۇ. ئارقىدا تۇرغان كىشى «سەت بولىدىكەن» دەپ، ئەپەندىمنىڭ چاپىنىنى پەسكە تارتىپ قويۇپتۇ. ئەپەندىممۇ دەرھال ئالدىدا تۇرغان كىشىنىڭ چاپىنىنى تارتىپ قويۇپتۇ.

— نېمە بولدى، ئەپەندىم؟ — دەپ سوراپتۇ ئالدى- دىكى كىشى.

— مەندىن سورىماي، ئارقامدىكى كىشىدىن سو- راڭ، ئاۋۋال شۇ كىشى مېنىڭ چاپىنىمنى تارتتى، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئافغان)

يۇگەن

ئەپەندىم ئېشىكىنىڭ يۇگىنىنى يوقىتىپ قويۇپ، بىرنەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن، بىر ئاتنىڭ بېشىدا كۆرۈپ قاپتۇ. ئەپەندىم ئاستا بېرىپ ئاتنىڭ قۇلىقىغا پىچىرلاپ:

— بۇ يۇگەن ساڭا ياراشماپتۇ، ئېشەككە ئوخشاپ قاپسەن! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

باش يېرىشنى ئۆزۈممۇ بىلمەن!

ئەپەندىم يامغۇردىن ئۆتۈپ كەتكەن بىر ئىمارەت-نىڭ كەينىدە خۇدادىن بايلىق تىلەپ مۇناجات قىلىۋاتات-تىكەن، تامنىڭ ئۈستىدىن بىر خىش چۈشۈپ كېتىپ، بېشى يېرىلىپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم ئېقىۋاتقان قاننى پېشى بىلەن ئېرتىپ تۇرۇپ خۇداغا خىتاب قىپتۇ:

— مەن سېنىڭدىن بايلىق تىلەۋاتىمەن، پەرۋەردى-گار، باش يېرىشنى ئۆزۈممۇ بىلىمەن...

(تۈركمەن)

ئەزان بىر كۈن ئېيتىلسا…

ئەپەندىم تاڭ سەھەردە بىر مەسچىتنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ قارىسا، مەزىن ئەزان ئېيتىۋاتقاندەكەن. شۇ جايدىن ئاخشىمى ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ قارىسا، مەزىن يەنە ئەزان ئېيتىۋېتىپتۇ.

— ياﺋالللا، ئەزان بۇنداق بىر كۈن ئېيتىلسا، نامىزى نەچچە كۈن ئوقۇلاركىن… ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ياخاق ۋە ئەنجۈر

بىر كۈنى، ئەپەندىم پادىشاھقا ياخاق سوۋغا قىلىماقچى بوپتۇ. پادىشاھنىڭ ئەنجۈرنى يامان كۆرىدىغانلىقىنى بىلىدىغان بىر كىشى ئەپەندىمگە:
— ئەپەندىم، پادىشاھ ياخاقنى ياقتۇرمايدۇ، ئەنجۈر ئاپىرىڭ، — دەپ يول كۆرسىتىپتۇ. ئەپەندىم پادىشاھقا ئەنجۈر ئاپىرىپتىكەن، پادىشاھنىڭ ئاچچىقى كېلىپ ئەپەندىمنى ئەنجۈر بىلەن ئۇرۇشنى بۇيرۇپتۇ. ئەپەندىم ھەربىر ئەنجۈر بېشىغا تەگكىنىدە بىر قېتىم «خۇداغا شۈكۈر» دەپتۇ. پادىشاھ ھەيران بولۇپ:
— ئەپەندىم، تاياق يېگەنىڭ ئۈستىگە شۈكۈر قىلغىنىڭىز نېمىسى؟ — دەپ سوراپتۇ.
ئەپەندىم:
— ئەسلىدە جانابلىرىغا ياخاق ئەكەلمەكچىدىم، بىر ئەقىللىق ئاغىنەمنىڭ مەسلىھەتىبىلەن ئەنجۈر ئەكەلگەنىدىم، ئەگەر ياخاق ئەكەلگەن بولسام، بېشىمنىڭ ساق يېرى قالمايتتىكەن، ئەنجۈر ئەكەلگىنىمگە مىڭ شۈكۈر، — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

گۇناھ ئانىسىدا

ئەپەندىمنىڭ باغلاقلىق موزىيى ئارقانىنى ئۈزۈپ قېچىپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم موزاينى قوغلاپ تۇتالماي تازىمۇ چارچاپ، ئۆپكىسى ئاغزىغا تىقىلىپتۇ. ئەپەندىم ئاچچىقىدا باغلاقلىق كالىنى ئۇرۇشقا باشلاپتۇ. خوتۇنى ئەپەندىمنىڭ بۇ قىلىقىغا ئاچچىقى كېلىپ:

— ئەپەندىم، باغلاقلىق كالىنى نېمىشقا ئۇرىسىز؟ — دېسە، ئەپەندىم:

— موزايغا ئانىسى ئۆگەتمىگەن بولسا، ئارقان ئۈزۈشنى نەدىن بىلەتتى، ھەممە گۇناھ ئانىسىدا، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(قىرغىز)

پەرىجىنى تىپىپ كەل

ئەپەندىم ئىشەك مىنىپ كېتىۋېتىپ بىر ئۆستەڭگە دۈچ كەپتۇ. ئۇ سەللە ۋە پەرىجىسىنى ئېشەككە ئارتىپ قويۇپ، ئۆزى سۇ بويىدا تەرەت ئېلىۋاتسا، ئوغرىلار ئۇنىڭ سەللىسى بىلەن پەرىجىسىنى ئوغرىلاپ كېتىپ-تۇ. ئەپەندىم تەرەت ئېلىپ بولۇپ ئېشەكنىڭ يېنىغا كەلسە، پەرىجىسى بىلەن سەللىسى يوق تۇرغۇدەك. ئەپەندىم ئېشەكنىڭ ئۇستىدىن توقۇمنى ئېلىپ، ئۆز ئۇچىسىغا ئارتىپتۇ - دە:

— بار، پەرىجەمنى تېپىپ كېلىپ، ئاندىن توقۇ-مۇڭنى ئال! — دەپ ئېشەكنى تېپىپ قوغلىۋېتىپتۇ.

(تۈرك)

ئەقىلسىز تۆگە

ئەپەندىم بىر كۈنى تۆگىسىگە مىنىپ، ساياھەت قىلىش ئۈچۈن شەھەردىن چىقىپتۇ.

ئەپەندىم يولدا كارۋانلارغا ئۇچراپ قاپتۇ، ئۇ كارۋانلارغا ھەمراھ بولۇپ بىرئاز يۈرگەندىن كېيىن، تۆگىسى يول بويىدا تۇرغان كۆتەكتىن ئۈركۈپ ئەپەندىمنى يىقىتىۋېتىپتۇ. ئەپەندىم قاتتىق يىقىلىپ ھوشىدىن كېتىپتۇ. كارۋانلار ئەپەندىمنىڭ يۈزىگە سۇ سېپىپ، ئۇنى تەستە ھوشىغا كەلتۈرۈپ تۆگىسىگە مىندۈرۈپ قويۇپتۇ.

كارۋانلار شۇ كۈنى كەچقۇرۇن بىر مەنزىلگە بېرىپ توختاپتۇ. ئەپەندىمنىڭ پۇت - قولى قاتتىق ئاغرىپ كېتىپتۇ، ئۇ ئاغرىقنىڭ ئازابىغا چىدىيالماي: «بۇ قۇرۇپ كەتكۈرنىڭ بىر جاجىسىنى بەرمىسەم دەردىم چىقمايدۇ» دەپ قولىغا پىچاق ئېلىپ، چۆكۈپ ياتقان تۆگىسىنىڭ بوغۇزىغا پىچاق سېلىۋېتىپتۇ، بۇ ھالنى كۆرگەن كارۋانلار ھەيران بولۇپ، ئەپەندىمدىن:

— بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مەلئۇننى ئەقىلسىز قىلىپ مىنىمىسەم بولمايدۇ. مېنى يەنە بىر يىقىتسا جېنىمنى

ئالدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— تۆگىنى ئەقىلسىز قىلىشنىڭ چارىسى بېشىنى تېنىدىن ئاجرىتىۋېتىشمۇ؟

— ھەربىر جانىۋارنىڭ ئەقلى بېشىدا بولىدۇ، دېگەننى بىلمەمسىلەر؟ ئەمدى قانداق قىلىپ مىنسەممۇ يىقىتىشقا ئەقلى يەتمەيدۇ، ئىشەنمىسەڭلار مانا كۆرۈڭ-لار، — دەپ ئەپەندىم ئۆلۈك تۆگىگە مىنىۋاپتۇ.

(ئۆزبېك)

ساقال

ئەپەندىم بىر كۈنى بازاردا ساقاللىق بىر ئىمامنى كۆرۈپ ئۆزىنىڭ ساقىلىدىن ئۈچ - تۆت تۈكنى يۇلۇۋېتىپتۇ - دە، ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ:

— ئېلىڭ، مانا بۇ ساقالنى ساتىمەن، — دەپتۇ.

— قانچە پۇل؟ — دەپتۇ ئىمام.

— تۆت تەڭگە.

— قىممەت.

— بەش تەڭگە بېرىڭ بولمىسا، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— قىممەت.

— بولمىسا ئۈچ تەڭگە!

— ئۈچ تەڭگىمۇ قىممەت، — دەپتۇ ئىمام.

ئەپەندىم ئاچچىقىدا ئىمامنىڭ ساقىلىدىن تۇتۇۋېتىپتۇ - دە:

— ساقال پەقەت مەسچىتتىلا پۇل ئىكەن - دە! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

ئۆزىمىز ئوغرىلىۋالىمىز

بىر كۈنى، ئەپەندىم ئۇخلاپ ياتسا ئۆيىگە ئوغرى كىرىپتۇ.

ئەپەندىمنىڭ خوتۇنى:

— ئەپەندىم، تۇرۇڭ، ئۆيگە ئوغرى كىردى، — دەپتۇ.

— ئۈنۈڭنى چىقارما، ئوغرى قېچىپ كەتمىسۇن، — دەپتۇ ئەپەندىم، — ئەگەر ئوغرىلار ئۆيدىن قولغا چىققۇدەك بىرنەرسە تاپالىسا، ئۆزىمىز ئوغرىلىۋالىمىز.

(ئۇيغۇر)

ئاخىر بىر كۈن گۆرگە كېلىدۇ

بىر بازار كۈنى ئەپەندىمنىڭ خۇرجۇنىنى ئوغرى ئەكېتىپتۇ. ئەپەندىم خۇرجۇنىنى ئىزدىمەي، ئۇدۇل قەبرىستانلىققا بېرىپ يېتىپتۇ.

بۇنى كۆرگەن كىشىلەر:

— ئەپەندىم، ئوغرىنى ئىزدىمەي قەبرىستانلىقتا نېمە قىلىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئىزدەپ نېمە ئاۋارە بولاتتىم، — دەپتۇ ئەپەن-دىم، — ھەرقانچە يامان ئوغرى بولسىمۇ ئاخىر بىر كۈنى گۆرگە كېلىدۇ.

(ئۇيغۇر)

ياشلىقىمۇ چاغلىق ئىدى

بىر كۈنى، ئەپەندىم چوڭ ئېرىقتا دۈچ كەپتۇ. ئۇ كۆچىنىپ تۇرۇپ ئاتلاپتىكەن، پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشۈپتۇ. كىشىلەرنىڭ كۆرۈپ قېلىپ مازاق قىلىشىدىن ئەنسىرىگەن ئەپەندىم ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن:

— ئىسىت ياشلىقىم، ئىسىت ياشلىقىم، — دەپتۇ ـ دە، دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ قارىسا، ئەتراپتا ھېچكىم يوق ئىكەن، — ياشلىقىمۇ چاغلىق ئىدى، ئەسلىدىنلا ئۆزۈم پالاكەت! — دەپ كىيىملىرىنى قېقىپ كېتىپ قاپتۇ.

(ئۇيغۇر)

تەرىتىڭنى ئال - دە، كەشمىنى بەر

ئەپەندىم بىر چوڭ ئۆستەڭ بويىدا تەرەت ئېلىپ، ئايىغىغا مەسە تارتاي دەپ تۇرسا، بىر پاي كەشى ئۆستەڭگە چۈشۈپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم كەشىنى تۇتۇۋالالماي، ئاچچىقىدا:

— ئۇياتسىز ئۆستەڭ ئىكەنسەن، خۇدا يولىدىكى بىر تەرەت ئۈچۈن ئون بەش تەڭگىلىك كەشنى ئالامسەن، — دەپتۇ - دە، شۇئان ئۆستەڭگە كەينىنى قىلىپ يەل قويۇپ بېرىپتۇ، ئاندىن يەنە، — تەرىتىڭنى ئۆزۈڭ ئال - دە، كەشمىنى بەر، — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

چىقىمنى كىم تۆلەيدۇ

ئەپەندىم ناھايىتى بۆدۈنىۋاز ئىكەن. ئۇنىڭ بەختىگە شۇ يىلى بۆدۈنە نۇرغۇن بولۇپ، ئوۋچىلار بازارغا سېۋەت - سېۋەت بۆدۈنە ئەكىرىشىپتۇ. ئەپەندىم ئەللىك بۆدۈنىنى سېتىۋېلىپ، سويۇپ تازىلاپ، زىرە - پىياز سېلىپ، قازان كاۋاپ قىلىپتۇ - دە، بىرەر كۆڭلى تارتقان ئۇلپىتى بىلەن مەي ئىچكۈسى كەپتۇ ۋە ئۇلپەت ئىزدەپ مەھەللىگە چىقىپتۇ.

ئەپەندىمگە ئوندەك بۆدۈنىنى سوۋغا قىلىپ ئەكەلگەن بىر ئوۋچى ئاغىنىسى ئەپەندىمنىڭ ئۆيىگە كىرسە قازان كاۋىپى تەييار تۇرغان. ئاغىنىسى ئولتۇرۇپ قازان كاۋىپىنى پاپپاكىز يەۋېتىپتۇ ۋە تىرىك بۆدۈنىلەرنى جاۋۇرغا دۈم كۆمتۈرۈپ سولاپ، ئۈستىدىن داستىخاننى يېپىپ قويۇپ چىقىپ كېتىپتۇ.

ئەپەندىم كۆڭلى تارتقان ئاغىنىسىنى باشلاپ كىرىپ تۆرگە جاي سېپتۇ ۋە پىيالىلەرگە مەي قۇيۇپ جاۋۇرنى ئاچسا، بۆدۈنىلەر پىر - پىر قىلىپ ئۇچۇپ كېتىشىپتۇ.

— ئى خۇدا، — دەپتۇ ئەپەندىم، — بۆدۈنىلەرگە جان كىرگۈزۈپسەن، بۇنىڭغا قايىلمەن، لېكىن بۇ چىقىمنى كىم تۆلەيدۇ؟

(ئۇيغۇر)

ئەپەندىم تېۋىپ

ئەپەندىم تېۋىپلىق قىلىۋاتقان كۈنلەرنىڭ بىرىدە، بىر كۈنى بىر خوتۇن قىزىنى باشلاپ كېلىپ:

— قىزىم سەككىز يىلدىن بېرى تۇغمىدى، شۇنچە يىلدىن بېرى قىلمىغان ئامالىمىز قالمىدى، — دەپتۇ.

ئەپەندىم:

— قىزىڭىزغا بۇ ئاغرىق ئېھتىمال تۇغمىدۇر، ئۆزىڭىز تۇغقانمىدىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

(ئۆزبېك)

خۇدانىڭ غەزىپى

ئەپەندىم بىر كۈنى هاممامغا چۈشۈپتۇ. ئىسسىق ئۆيدە يېتىپ بىردىنلا بىر تىيىنمۇ پۇلى يوقلۇقىنى ئەسلەپ:

— ئاھ خۇدا، هاممامچىنىڭ ئالدىدا مېنى شەرمەندە قىلما، يېرىم تەڭگە بولسىمۇ ئەۋەتكىن! — دەپتۇ.

شۇ چاغدا بىردىنلا يەر تەۋرەپ، هاممامنىڭ گۈمبىزى گۈمۈرۈلۈپ چۈشۈپتۇ. ئەپەندىم «پۇل سورىغىنىمغا خۇدانىڭ غەزىپى كەلدى» دەپ ئويلاپ، شۇ قاچقىنىچە بازارنىڭ بېشىدىن چىقىپتۇ.

بازار بېشىدا بىر كەمبەغەل خۇداغا نالە قىلىپ يۈز تەڭگە سوراۋاتقانىكەن. ئەپەندىم ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئاستا قۇلىقىغا:

— ئۇنۇڭنى چىقارما! خۇدا يېرىم تەڭگىگە هاممامنى كۆمتۈرۈۋەتكەن يەردە، يۈز تەڭگە سورايسىنا! يۈز تەڭگىنىڭ گېپىنى ئاڭلىسا، دۇنيانى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋېتەر! — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

Document generated by Anna’s Archive around 2023-2024 as part of the DuXiu collection
(https://annas-blog.org/duxiu-exclusive.html).

Images have been losslessly embedded. Information about the original file can be found in PDF attachments. Some stats (more in the PDF attachments):
{
  "filename": "NDAxODc1Njguemlw",
  "filename_decoded": "40187568.zip",
  "filesize": 6839898,
  "md5": "63c844619cfc22c8a4b98e271e04a215",
  "header_md5": "277d58f957bd5bd884eb08596c469109",
  "sha1": "3ef8bdcafc4b1ed4d6e06d4ca889ff93cf4599b0",
  "sha256": "197430a7a2fb1bdac883915e92801ad5058c69754301c28d387aea1783904cdc",
  "crc32": 651716834,
  "zip_password": "",
  "uncompressed_size": 7034289,
  "pdg_dir_name": "\u2559\u2590\u2524\u2514\u2561\u2500\u2591\u00f3\u2556\u2593\u2560\u00df \u2561\u250c2\u2591\u00b5
\u256c\u00bc\u256c\u00df\u2562\u221a\u2559\u2229_40187568",
  "pdg_main_pages_found": 94,
  "pdg_main_pages_max": 94,
  "total_pages": 111,
  "total_pixels": 390572352,
  "pdf_generation_missing_pages": false
}